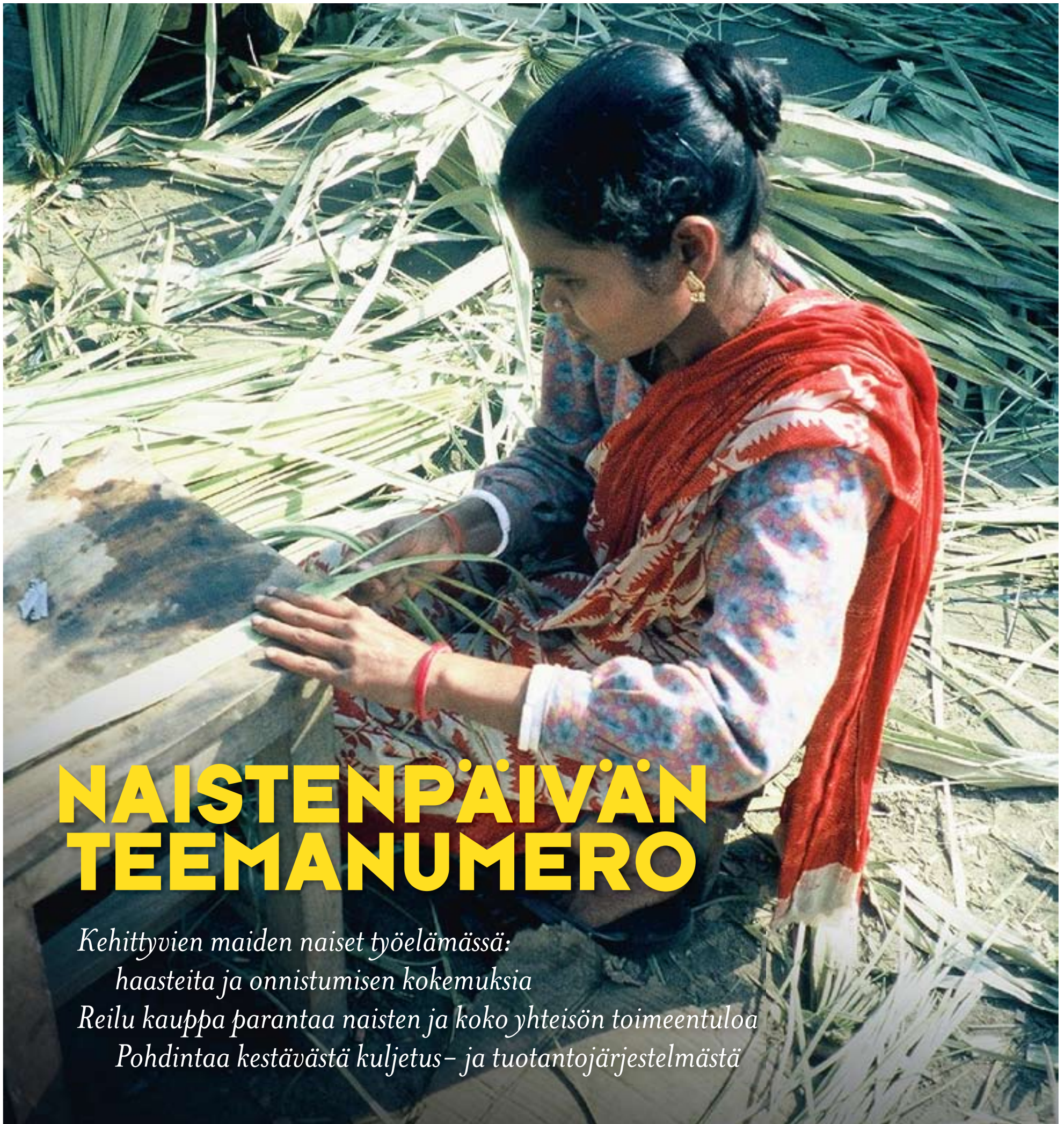

Maailmankauppalehti

+ repu-lute

1/2008

NAISTENPÄIVÄN TEEMANUMERO

Kehittyvien maiden naiset työelämässä:

haasteita ja onnistumisen kokemuksia

Reilu kauppa parantaa naisten ja koko yhteisön toimeentuloa

Pohdintaa kestävästä kuljetus- ja tuotantojärjestelmästä

PÄÄKIRJOITUS

Oikeus työhön,
jolla tulee toimeen

Tämä lehti so-
lahtaa toista-
miseen Ou-
lun eteläisten
kuntien asuk-
kaiden postiluukuista. Jos ih-
mettelette miksi, selitys on yk-
sinkertainen. Maailmankaup-
palehdellä on tärkeä tehtävä
Suomen ainoana reilun kaupan
erikoislehtenä: sen tavoitteena
on tuoda tietoa reilusta kaupas-
ta, kehityspolitiikasta ja ennen

kaikkea niiden koskettamista
ihmisistä teille, hyvät lukijat.
Haluamme levittää keskuste-
lua myös pääkaupunkiseudun
ulkopuolelle, ja teemme lehteä
tutuksi tarjoamalle teille mah-
dollisuuden tutustua siihen
ilmaiseksi vielä toisen kerran.
Ostopakkoa ei ole, mutta toi-
vomme lehden herättävän sen
verran kiinnostusta, että liit-
tyisitte tärkeiden tilaajiemme
joukkoon.

Kevään korvalla ympäristö he-
rää eloon ja suomalaisillakin
on hymy herkemmissä. Se he-
rättää myös ajatuksia tulevasta:
suunnitelmia loman vietosta,
kesätpahtumista... Suunnitel-
mallisuus on myös kehittyvissä
maissa työskentelevien reilun
kaupan tuottajien toive: pitkä-
aikaisilla kauppasuhteilla luo-
daan ihmisille mahdollisuuksia
suunnitella elämäänsä huomista
päivällistä pidemmälle; luodaan

pysyvyyttä ja toivoa.
Perusturvallisuus on meille
kaikille tärkeää, ja sen pohjana
on tieto toimeentulosta. Ke-
hittyvissä maissa valtio ei aina
pysty tarjoamaan sosiaaliturvaa
kansalaisilleen, mikäli he eivät
saa työtä. Suomessa on viime
aikoina keskusteltu Romanias-
ta tulleista kerjäläisistä: he tuli-
vat hakemaan työtä, jota koti-
maassa ei ollut tarjolla. Oikeus
työhön sisältyy myös ihmisoi-

keuksien julistukseen. Reilun
kaupan tavoitteena on tarjota
mahdollisuus työhön, jolla it-
sensä voi elättää.
Käyttämiemme tuotteiden
takana on aina ihminen ja hä-
nen elämäntarinansa. Maail-
mankauppalehti tarjoaa teille
mahdollisuuden tutustua näi-
hin tarinoihin ja taustoihin.

Anastasia Laitila
Päätoimittaja

SISÄLLYS

6

Reilu kauppa parantaa naisten ja siten koko yhteisön toimeentuloa.

8–9

**Kehittyvien maiden naiset työelä-
mässä: haasteita ja onnistumisen
kokemuksia.**

- 3

3

4

5

5
- Tänään ajattelin toisin: Burkhan takaa**

Poliittinen pilapiirros: Ares

Kulta ei kimalla kaikille

Kuvakulma: Lyonin Reilun kaupan markkinat

TEEMASIVUT: Kansainvälinen naistenpäivä 8.3.

6 Reilu kauppa parantaa naisten toimeentuloa

8 Itä-afrikkalainen nainen pärjää hyvin pienyrityksenä

10 Epävirallisella sektorilla toimimiseen liittyy suurta haavoittuvuutta

16–17

**Teppo Eskelinen ja Olli Tammilehto pohtivat, millai-
nen olisi ekologi-
sesti kestävä ja
sosiaalisesti
oikeudenmukai-
nen kuljetus- ja
tuotantjärjes-
telmä.**

TÄNÄÄN AJATTELIN TOISIN

Burkhan takaa

Kuva: Eeva Koskinen

Kuvassa Leena Schmidt ja taustalla Panshirin laaksoa Afganistanissa 2007.

Kulunut talvi on ollut pääkaupunkiseudulla niin pimeä, etten oikein muistanutkaan, että Etelä-Suomenkin kaamos voi olla niin vahva. Palatessa- ni joulukuussa Afganistanista lyhyeltä missiolta minusta tuntui, että Suomen ylle oli vedetty burkha. Hartiat lytyssä etsimme tietämme kohti kevättä ja pimeyden taittumista. Tieto siitä, että kevät ja kesä koittavat ja saamme pian valoa yli oman tarpeen, on taas auttanut hetkellisesti jopa nauttimaan pimeyden verhosta.

Miltä näytti Afganistanissa? Burkhan silmikon takaa liian usein ei valon sädettä, ei juuri pilkاهدustakaan paremmasta. Tilanne Afganistanissa on kriittinen ja naisten tilanne, jos mahdollista, vielä kriittisempi. UNIFEMin paikallisen ohjelmajohtajan epävirallisen arvion mukaan lähes jokainen Afganistanin nainen heimoon ja rotuun katsomatta kärsii jonkinlaisesta sukupuoleen liittyvästä väkivallasta elämänsä aikana. Kulttuuri on patriar- kaalinen ja naista alistava edelleen tai jälleen. Talibanit kukistettiin, nyt alistajia ovat miehittäjät, perinteet ja islamin tiukentuneet tulkinnat.

Tyttöjen koulunkäynti on jälleen vaikeutunut muutaman rohkaisevan vuoden jälkeen, tyttökouluja poltetaan ja naisia uhkaillaan. Naisista vain noin 15 prosenttia osaa lukea. Mutta myös miehet ovat lähes yhtä usein lukutai-

dottomia ja kouluttamattomia. Miten kehitys voi edetä semminkin kun heikko turvallisuustilanne uhkaa kaikkia ja hallinto on läpeensä korruptoitunut?

Jos saisin päättää, ohjaisn seuraavien viiden vuoden aikana kaiken Afganistanin hallitukselle menevän

tuen, ne miljardit, naisten ja miesten, tyttöjen ja poikien koulutukseen. Ei tilanne ainakaan juuri huonommaksi voisi noina vuosina mennä. Se loisi pohjan perusrakenteiden ja jonkinlaisen demokratian rakentamiselle.

Afganistan on suurelta osaltaan

karua ja asuttamatonta, uskomatto- man kaunista vuoristomaata. Paikka paikoin maa on kuitenkin jokilaaksois- sa ja alangoilla niin viljavaa, että se on pystynyt tuottamaan hedelmiä ja pähkinöitä maailmanmarkkinoille jopa merkittävässä määrin. Nyt nämä pellot puskevat oopiumia ja tuovat dolla- reita pienen väestönosan taskuihin. Nykyinen hallitus on kykenemätön ja haluton lopettamaan oopiumin viljelyn.

Haluaisin nähdä Afganistanin naiset jälleen pelloilla ja tehtaissa, kouluissa ja kaduilla. Maa tuottaisi kuuluja hedelmä- ja pähkinätuotteitaan sekä hilloja ja marmeladeja, hunajaa, viljaa ja villaa. Reiluja ja rehtejä, tietty.

Joulukuisen vierailuni aikana sain Panshirissa tutustua muutamaan naiseen, jotka pienimuotoisella hunajatuotannollaan ovat pystyneet nostamaan eivätkä pelkästään per- heidensä elinoloja vaan myös omaa itsetuntoaan. Oli riemullista kuulla, että hunajasta saatavilla tuloilla perhe voi lähettää lapsia yliopistoon ja hankkia kotiin tarpeellisia hyödykkeitä. Nämä Panshirin hunajantuottajanaiset edustavat minulle toivon airueita, jotka auttavat uskomaan parempaan – myös Afganistanissa.

Leena Schmidt

Kirjoittaja on Suomen Unifemin toiminnanjohtaja.

PILAPIIRROS

Aristides Esteban Hernández Guerrero eli **Ares** syntyi Kuuban Havannassa 1963. Hän on opiskellut lääketiedettä ja psykologiaa. Nykyisin hän kuitenkin toimii vapaana taiteilijana ja kuvittajana. Sarjakuvia Ares on julkaissut yli 20 vuotta, ja palkittu niistä yli sata kertaa myös kansainvälisellä tasolla. Häntä pidetäänkin yhtenä 1900-luvun Kuuban merkittävimmistä taiteilijoista.

TAPAHTUMA- KALENTERI

3.–16.5.

Estelle-laivan telakkatalkoot
<http://www.estelle.fi>,
puh.02-2339313 (toimisto),
040-5969918 (laiva)
Volunteer@estelle.fi

9.–10.5.

Reilun kaupan markkinat ja Mahdollisuuksien tori, Mikkeli

Mikkelin markkinoiden teemana on Reilusti ruokaa. Tansanialainen kahvinviljelijä Gipson J. Lyimon matkustaa Mikkeliin kertomaan omasta arjestaan kahvintuottajana. Markkinavieraat voivat juoda kupin kahvia Gipsonin kanssa tansanialaistyyliisessä kahvilassa, lajitella kahvipapuja ja paahtaa niitä perinteisellä prännärillä. Taustalla soivat etniset rytmit ja suomalaiset reilut sävelet.

Ohjelmassa on myös Suomen suurin reilu kahvipöytä, kokkisota, jazz-ilta, reilut jamit, taidenäyttelyitä sekä runsas joukko näytteilleasettajia maailmankaupoista ja paikallisilta luomutiloilta.

Lisätietoja: Inka Lilja, 046 6811 392, reilutmarkkinat@gmail.com
<http://www.reilutmarkkinat.net>

10.5.

Kansainvälinen reilun kaupan päivä

Teemana reilu kauppa ja ekologia.
<http://www.wftday.org/>

14.–16.5.

Kolmas kansainvälinen reilun kaupan symposiumi Montpellier'issa Ranskassa

Teemana reilun kaupan kasvu ja sen vaikutukset ja haasteet.
<http://www.ftis2008.org/>

17.–18.5.

Suomen Sosiaalifoorum, Tampere

Sosiaalifoorum on erilaisten kansalaisliikkeiden yhteistyön tulos. Se toimii avoimena tilana, jonne tasa-arvoisen ja demokraattisen yhteiskunnan kannattajat voivat tuoda näkemyksiään laajempaan keskusteluun. Tunnuslause on: toisenlainen maailma on mahdollinen!
<http://www.sosiaalifoorum.fi>

24.–25.5.

Maailma kylässä -festivaalit, Helsinki

Perinteiset Maailma kylässä -festivaalit järjestetään jälleen Kansanpuiston puistossa. Mukana jo kolmatta kertaa Maailmankaupakylä, jossa Kehitysmäa- ja Maailmankaupat esittelevät reilun kaupan tuotteita. Mukana myös tuottajavieraista Tansaniasta.
<http://www.maailmakylassa.fi>

6.–7.6.

Estelle järjestää reilun kaupan seminaarin Virossa.

10.6.

Estellen reilun kaupan hankkeen Suomen kiertue käynnistyy.

8.–24.8.

Pekingin olympialaiset

Kiinan olympialaiset ovat herättäneet runsaasti keskustelua ja kritiikkiä. Seuraa ja ota osaa Play fair 2008 -kampanjaan jo nyt:
<http://www.playfair2008.org>

20.10.–2.11.

Reilun kaupan viikot ympäri Suomea

<http://www.reilukauppa.fi>

Kulta ei kimalla kaikille

**Yhden kultasormuksen
valmistus tuottaa 20 tonnia
louhintajätettä.**

(No Dirty Gold -kampanja;
www.nodirtygold.org)

Kulta on maailman suosituimpia jalometalleja: louhitusta kullasta yli 80 % käytetään koruihin. Lisäksi se on köyhällekin sijoituskohde, joka on helppo realisoida rahaksi hädän tullen. Esimerkiksi Intian slummeissa näkee kultaisia rannerenkaita tai nenäkoruja, joiden kantajat hämmästelevät korutta kulkevia naisia.

Kulta ei kuitenkaan kimalla kaikille – varsinkaan kaivuualueilla asuville yhteisöille. Metallien tuotanto aiheuttaa valtaosan maailman arsenikkipäästöistä, eikä kullan tuotanto ole näistä poikkeus. Yhden kultaunssin (n. 28 g) tuottamisesta syntyy 79 tonnia jätettä. Prosessiin kuuluu malmin louhinta ja sen käsittely

syanidilla kullan irrottamiseksi. Seokseen sekoitetaan sinkkiä, joka poistetaan rikkihapolla. Jäännösmalmi on siis myrkyllistä jätettä, joka saastuttaa maaperän, pohjaveden ja ilmaston.

Maaseutujen yhteisöillä ja alkuperäiskansoilla on harvoin laillista oikeutta maahansa. Näin he saattavat joutua helposti pois mailtaan ja menettää toimeentulonsa, kun valtio myy tai vuokraa maat kaivosyhtiölle. Hinnan saastumisesta maksavat alueen ihmiset ja ympäristö, eivät yhtiöt tai loppukäyttäjät.

Reilua kultaa

Koska kultaa käytetään ensisijaisesti koruihin, kuluttajien mielipide on teollisuudelle tärkeä. Fairtrade foundation on parhaillaan tuotteistamassa kultaa yhdessä Association for Responsible Mining -järjestön kanssa, joka edistää vastuullista kaivostoimintaa. Hankkeessa on mukana myös eettisten korujen yritys

Kuva: Päivi Aakko & Klaus Saksa

Cred, joka on aloittanut yhteistyön Colombian köyhällä alueella sijaitsevan osuuskunta Chocon kanssa. Projektin nimi on Vihreä Kulta (Oro Verde).

Kultaakin voidaan lähitulevaisuudessa myydä reilun kaupan merkillä varustettuna.

– Odotamme juuri myönteistä päätöstä järjestön hallitukselta, että

voimme edetä tässä Reilun kaupan kullan kehittämishankkeessa. Sen saatuaamme tarkistamme tämän pilitikkokeilun tulokset ja tarvittaessa tuotetta siinä vaiheessa vielä enemmän kehitetään. Todennäköisesti sertifioitua kultaa tulee myyntiin kuitenkin jo vuoden 2009 aikana, Chris Davis Fairtrade Foundationilta kertoo.

Teksti: Mia Hemming & Anastasia Laitila

Lähteet:
www.newconsumer.com/news/item/fairtrade_digs_deep_to_develop_green_gold/
www.nodirtygold.org

Katso myös:
www.communitymining.org/
www.credjewellery.com/

Kuva: Catherine Coumans/MiningWatch Canada

Filippiineillä Marinduquen saarella toiminut Marcopperin kaivos saastutti alueen ekosysteemit pahasti. Jäteliemetputket laskivat suoraan mereen Calancan-lahdella.

Kuva: Earthworks

Crowfootin kaivoksella Yhdysvaltain Nevadassa kasataan malmia, josta kultaa liuotetaan.

KUVAKULMA

Kuvat: Heli Raikisto

Lyonin Espace Double Mixte:ssa järjestettiin **Euroopan ensimmäiset Reilun kaupan messut** (Salon Equitable) 1.–3.2.2008. Mukana oli 150 näytteilleasettajaa ja noin 8 000 messuvierasta. Monikansallinen messutunnelma oli rento ja ihmiset ystävällisiä. Tapahtumassa sai aidon tunteen siitä, että Reilu kauppa on todellakin vahvassa kasvussa. Siitä kertoivat mitä moninaisimmat tuotteet elintarvikkeista huonekaluihin ja kosmetiikkaan.

TEEMASIVUT 5-10

Kansainvälinen naistenpäivä

Kuva: Jukka Pääkkönen / SASK

Kansainvälistä naistenpäivää on vietetty vuodesta 1911. Yhdysvaltalaiset työläisnaiset olivat muutamana vuonna helmikuun viimeisenä sunnuntaina kerääntyneet osoittamaan mieltään naisten oikeuksien puolesta.

Saksalainen Clara Zetkin teki kansainvälisessä naisten kongressissa Kööpenhaminassa 1910 aloitteen kansainvälisen naistenpäivän viettämisestä maailmanlaajuisesti. Suomessa päivää on vietetty ensimmäisen kerran vuonna 1914, jolloin naistenpäivän tilaisuuksia järjestettiin 33 paikkakunnalla.

Venäjällä vietettiin kansainvälistä naistenpäivää ensimmäisen kerran vuonna 1913. Vuonna 1917 päivä osui vanhan kalenterin mukaan kahdeksanneksi päiväksi maaliskuuta. Tällöin naiset lähtivät Pietarissa kaduille marssimaan vaatien leipää, rauhaa ja tsaarinvallan kumoamista. Tämä mielenosoitus oli alku laajalle lakkojen ja mielenosoitusten aallolle. Näiden tapahtumien muistoksi 8.3 vakiintui kansainväliseksi naistenpäiväksi.

YK onkin suositellut kaikille jäsenmailleen, että ne viettäisivät joka vuosi 8.3 kansainvälistä naistenpäivää. Sitä juhlistaankin nykyään kaikissa maanosissa ja lähes kaikissa maissa. Länsi-Euroopan maissa päivän vietto on vakiintunut ja Itä-Euroopassa se on virallinen juhlapäivä, jota vietetään perinteisin menoin.

Juhlinta levisi kehittyviin maihin kansainvälisen naistenvuoden (1975) ja sitä seuranneen naisten vuosikymmenen myötä. Intiassa on päivää vietetty kuitenkin jo vuodesta 1954. Päivän teema on siellä kuten muissakin maissa naisten oikeudet ja työ rauhan puolesta.

Suomessa naistenpäivää on vietetty eri puolilla maata. Naisasia-liike Unioni aloitti vuosia jatkuneen naisten marssin järjestämisen vuonna 1976. Sittenmmin mukaan tuli muita naisjärjestöjä, myös poliittisia ja ay-järjestöjä.

Lähde:

Suomen UNIFEM
www.unifem.fi/naistenpaiva.php

Reilu kauppa

parantaa naisten toimeentuloa

Reilun kaupankäynnin keskeisenä periaatteena on välittää tuotteita sellaisista yhteisöistä, joissa varmistetaan työntekijöille säällinen palkka, terveydenhuolto, vakaa työsuhde sekä sosiaalisia etuja, joita suomalaiset ovat tottuneet jo pitämään työsuhteen perusosana. Epätasa-arvo työelämässä ja varsinkin palkoissa on tuttua kuitenkin Suomessakin. Reilu kauppa pyrkii vastaamaan myös haasteeseen, jonka köyhyyden naisistuminen asettaa: että naiset pystyisivät elättämään perheensä omalla palkallaan, omassa maassaan ja säällisissä työolosuhteissa.

Reilun kaupan tuottajayhteisöjen tarkoituksena on parantaa syrjäytettyjen ihmisryhmien taloudellista asemaa. Usein nämä yhteiskunnan hyljeksityimmät ryhmät – kastittomat, lesket, maattomat – ovat naisia. Osa näistä yhteisöistä on 1950-luvulla kristillisten yhteisöjen erilaisina työllistämishankkeina alkuun saatamia, nykyisin paikallisten ihmisten itse hallinnoimia. Ne tuottavat erilaisia käsitöitä, jotka tukevat paikallista kulttuuria, työllisyyttä ja taloutta, ja jotka valmistetaan alusta loppuun samassa maassa.

Jalostusarvo onkin kehittyville maille tärkeää. Useat niistä ovat riippuvaisia jonkin tai joidenkin raaka-aineiden viennistä, eikä tuotteen lopullisesta arvosta jää alkupe-
rämaahan paljoakaan. Plantaaseilla ja tehtaissa työskentelevien naisten työolosuhteet ovat monesti miehiä

heikommat – palkasta puhumattakaan. Äitiysloman, viiden päivän työviikon ja muut unelmat voi unohtaa. Naiset ovat joustava, kouluttamaton työvoima, josta on helppo päästä tarvittaessa eroon.

Vastuu toimeentulosta naisilla

Myös sosiaaliset stigmaat heikentävät naisten taloudellista asemaa. Esimerkiksi Intiassa miljoonat lesket elävät kerjäämällä, koska ovat miehensä myötä menettäneet myös statuksensa. Heidän on vaikea saada työtä tai riittävästi tuloja lastensa elättämiseen. Afrikassa taas leski voi menettää kotinsa, koska maa ja omaisuus periytyy patrilinearisesti. AIDSin vuoksi miehet kuolevat entistä nuorempina, ja yhä useampia leskiä hädätään mailtaan.

Maailman kaikkien köyhimmistä

noin 70 % on naisia. Kehittyvien maiden naisilla on länsimaaisa sisariaan vähemmän mahdollisuuksia ostaa, omistaa, kuluttaa, päättää omaa ruumistaan koskevista asioista, kouluttautua ja käyttää tunnustettua valtaa politiikassa. Samaan aikaan he pitävät huolta koko yhteisönsä hyvinvoinnista. Vaikka monissa kehitysmaissa mies on poliittisesti ja taloudellisesti perheen pää, tosiasiallinen vastuu toimeentulosta on naisilla.

Ongelmat eivät ole pelkästään paikallisia tai kulttuurisia vaan rakenteellisia; naisia syrjiviä asenteita ja politiikkaa. Siitä huolimatta, että naiset ovat todistettavasti miehiä luotettavampia lainan takaisin maksajia ja sijoittavat ansaitseman tulot lasten koulutukseen sekä paikalliseen talouteen. Reilu kauppa parantaa naisten ansiotasoa, joten kokonaisvaikutus on merkittävä.

Erityisesti maailmassa, jossa on yhä useampia naisten yksin pyörittämiä kotitalouksia.

Kokonaisvaltainen muutos

Reilun kaupan tuottajayhteisöissä on alusta saakka kiinnitetty huomiota erityisesti naisten asemaan: heidän työllisyytensä ja sosiaalisen aseman parantamiseen, koulutukseen ja varsinkin ammattikoulutukseen, heidän lastensa päivähoitoon ja koulutukseen, terveydenhuoltoon ja eläketurvaan.

Päivähoito- ja koulutusmahdollisuudet takaavat, ettei lapsia tarvitse laittaa töihin, jotta perhe selviää, ja myös vanhemmilla on mahdollisuus

ammattikoulutukseen. Niin lasten kuin vanhempienkin koulutus on ylpeyden asia ja se muuttaa yhteiskuntarakennetta.

Reilun kaupan yhteisöjen kautta naiset ovat saaneet taloudellista turvaa säännöllisen palkan sekä osuuskunnan jäsenilleen jakamien bonusten muodossa – lisäksi osa yhteisöistä tarjoaa edullista tai korotonta lainaa. Työn myötä he voivat parantaa sosiaalista asemaansa sekä saada itsevarmuutta. Heidän elämäpiirinsä laajenee kodin ulkopuolelle niin henkisesti kuin fyysisesti: he valtaistuvat ja tämä heijastuu koko elinpiiriin, ei vain naiseen itseensä ja hänen perheeseensä.

Anastasia Laitila

Bilo Modu Keya Palm Handicrafts

Tottumattoman on mahdotonta poimia pieniä palasia tavallisen ja kairapalmun lehtiä ja muotoilla niistä tähtiä, kaloja tai jopa kyyhkyisiä. Mutta Keya Palm Handicraftin naiset Bangladeshissa voivat loihtia lehivistä mitä erilaisimpia kuvioita.

Eräs heistä on Bilo Modu. Hän asuu pienessä kylässä aivan lähistöllä. Lapsena Bilo kävi koulua, mutta heti kun hän oppi kirjoittamaan nimensä vanhemmat sanoivat, että tarvitsevat hänen apuaan kotitöissä. 14-vuotiaana hänet naitettiin kylässä asuneelle nuorelle miehelle. He saivat kaksi lasta. Aviomies työskenteli päiväpalkalla muiden riisipelloilla. Palkka ei

ollut suuri, mutta suurimman osan vuodesta se riitti välttämättömiin menoihin.

Sitten Bilon aviomies alkoi tuntea itsensä jatkuvasti sairaaksi. Edes lääkäri ei osannut sanoa, mikä häntä vaivasi. Mies ei voinut enää tehdä töitä. Bilo päätti kysyä töitä Keya Palm Handicraftista. Jo vuosia hän oli nähnyt siellä työskentelevien naisten kulkevan töihin ja takaisin koteihinsa. Kun hän kysyi työstä, hänelle kerrottiin, että se oli hyvä työpaikka.

Bilo haki työtä ja aloitti seuraavana päivänä. Ensimmäisen palkkapäivän jälkeen hän tunsu helpotusta, koska rahaa oli tarpeeksi perheen

elättämiseen. Aluksi työ oli hyvin haasteellista, mutta ennen pitkää hän oppi tarpeeksi pystyäkseen työskentelemään nopeammin. Nykyään hänen sormensa tuntuvat tietävän työnsä itsestään.

Kun Bilo miettii tulevaisuutta, hän haluaa lapsilleen monenlaisia asioita. Hän on ylpeä, että molemmat käyvät koulua ja menestyvät siellä hyvin. Bilo toivoo lasten opiskelevan niin pitkälle kuin mahdollista. Hän uskoo, että koulutuksen myötä lapset saavat hyvät työpaikat. Bilo on päivittäin kiitollinen siitä, että hän voi turvata perheensä toimeentulon ja lastensa tulevaisuuden.

Joshna Begum Shuktara Handmade Paper Project

Joshna Begum on ollut Shuktarassa töissä yli 10 vuotta. Aluksi hän oli epävarma siitä, pystyisikö hän täyttämään työn asettamat vaatimukset, mutta puolen vuoden opettelu käsintehtyn paperin valmistukseen riitti siihen, että hän aloitti kokopäiväisesti. Vuosien varrella Joshna on oppinut kuinka tehdä erilaisia paperilaatuja, ja alkanut jopa osallistua tuotekehittelyyn.

Kun Shuktaran johtaja saapui Joshnan kotiin 15 vuotta sitten, Joshna eli vanhempiensa kanssa. Vaikka hän oli jo 25-vuotias, hän ei ollut naimisissa. Joshnalla oli tauti nimeltään leucoderma, joka teki osan hänen ihostaan valkoiseksi. Bangladeshissa näkyvä vika saattaa aiheuttaa hankaluuksia aviopuolison saamisessa. Yleensä morsiamen perhe joutuu maksamaan suuret myötäjäiset sulhasen perheelle. Siihen aikaan perheellä ei ollut varaa sellaisiin myötäjäisiin.

Kun Joshnalle tarjottiin työtä hänen vanhempansa olivat epäileviä, mutta näkivät myös etua siinä, että Joshna pystyi itse maksamaan osan myötäjäisistään. Pian työn alkamisen jälkeen hänelle löydettiin aviomies samasta kylästä. Mies oli henkisesti sairas, joten myötäjäiset sovittiin maksettavaksi vasta kun selviäisi,

millainen aviomies hän olisi.

Myötäjäisiä ei koskaan maksettu. Alusta alkaen mies kohteli Joshnaa julmasti ja hylkäsi hänet jopa kuukausiksi. Tästä huolimatta he ovat yhä naimisissa ja heillä on yksi tytär. Joshna on muuttanut tyttärensä kanssa takaisin vanhempiensa luo, jossa asuu heidän lisäksi seitsemän muuta perheenjäsentä.

Palkallaan hän osallistuu jokapäiväisiin menoihin ja maksaa tyttärensä koulunkäynnin. Joshnasta tuntuu että hänen perheensä ja naapurinsa kunnioittavat häntä, koska vaikka hänellä on vaikeuksia, hän elättää itsensä ja tyttärensä.

Joskus Joshnan tytär kyselee, miksi äiti kävi koulua vain viidenteen luokkaan asti. Hän vastaa: ”Minulla on ollut elämässä kaikenlaisia vaikeuksia, ja teen kovasti työtä tehdäkseeni hänen elämänsä paremmaksi.”

Hän lisää: ”Rakastan tytärtäni, haluan että hänellä on kaikkea mitä minulla ei ollut. Haluan hänen opiskelevan niin pitkälle kuin mahdollista, ja minä autan häntä siinä.”

Joshna on tyytyväinen siihen, miten hänen elämänsä suunta on muuttunut, ja nauttii työstään Shuktara Handmade Paper Projectissa, missä hän tuntee koko ajan oppivansa ja kasvavansa.

Itä-afrikkalainen nainen pärjää hyvin pienyrittäjänä

Munarahoilla saa kummasti nostettua itsetuntoa ja kohennettua talouttakin, sanoo Leena Schmidt. Kuva Zimbabwesta.
Kuva: Leena Schmidt

Lähellä Tansanian ja Mosambikin rajaa löydettiin meren alta maakaasua. Kanadalainen sähköyhtiö ryhtyi perustamaan työmaata maakaasuputkien rakentamiseksi. Suomalaisesta kehitysyhteistyöohjelmasta työttömäksi jäänyt nainen näki heti mahdollisuuden rannikon kylien naisille. Hän lähti innostamaan heitä kylvämään vihanneksia, sillä hän oli varma, että työmaalle tulevat eurooppalaiset ja

tansanialaiset tulisivat niitä heiltä kysymään ruokansa tarpeiksi.

– Kylän naiset olivat epäluuloisia: ettäkö eurooppalaiset söisivät heidän kotiruokaansa. He saivat ensimmäisen sadon ja yllättyivät, kun se kelpasi hyvin eurooppalaisille ja he saivat lähes pelkistä salaatinlehdistä yllättävän suuren tulon. Itä-Afrikassa on paljon heidän kaltaisiaan pienestä aloittavia naisyrittäjiä ja pienyrittäjyyttä yleensäkin yritetään siellä edistää.

Tansaniassa naiset ovat usein vuokranneet tai ostaneet maata ja kylvävät tuotteita, joita he myyvät ensin talojensa edustoilla, sitten tien varsilla ja menestyttyään heistä voi tulla torikauppiaita, jopa tukku-kauppiaita. On rohkeita naisia, jotka ovat alkaneet istuttaa puita omaan kulutukseen, kohta he myyvät niitä polttopuiksi tai laudoiksi ja seuraavaksi he kauppaavat rakennuspuuta: Tansanialaiset naiset pyörittävät

kaikenlaista pientä ja suureksikin kasvanutta liiketoimintaa, professori emerita Marja-Liisa Swantz kertoo vuosikymmenien kokemuksella Itä-Afrikan naisista.

Swantz oli Helsingin yliopiston kehitysmaatutkimuksen laitoksen ensimmäinen johtaja, hän on johtanut suuria kehitystutkimusprojekteja ja hoitanut antropologian professuuria. Hänet tunnetaan osallistavan toimintatutkimuksen kansainväli-

senä kehittäjänä ja monien kirjojen kirjoittajana.

Swantzin kuulijaa ilahduttaa myös tieto Itä-Afrikan pienyrittäjänaisten keskuudessa säilyneestä solidaarisuudesta yhteisön jäsenten välillä. Monet pienet naisyhteisöt laittavat tietyn summan säästöön säännöllisin väliajoin, ja yhteisestä kassasta kukin yhteisön jäsen saa vuorollaan sovitun summan hänen sitä tarvitessaan.

– Tämä on perinteinen tapa sääs-

Kuva: Marja-Liisa Swantz

Kuva: Marja-Liisa Swantz

Tansaniassa sijaitseva Iramban piirikunta sekä Hauhon ja Hartolan kunnat toteuttavat kansainvälistä kuntayhteistyötä, josta hyötyvät tansanialaisnaisetkin. Kuva: Marja-Liisa Swantz

tää, joka on ollut olemassa jo paljon ennen ulkopuolisten mukanaan tuomia ideoita keinoista, joilla auttaa yhteisön jäseniä tulemaan toimeen. Tapa on laajentunut muihinkin yhteisöllisiin tukiryhmiin erityisesti hautajaisten ja häitten kustannusten jakamiseksi. Jako ei tapahdu jäsenten varakkuuden mukaan, sääntönä on vain keskinäiseen palveluun osallistuminen, ja pelkällä rahalla ei myöskään voi ostaa itseään ulos tukiryhmästä.

Itä-Afrikan naiset luovat rohkeasti uraa

Suurin osa Itä-Afrikan naisten pienyrittäjätoiminnasta tapahtuu epävirallisen toiminnan alueella.

Siirtyminen virallisen talouden pariin ei kuitenkaan aina tuo helpotusta naisten toimintaan.

– Itä-Afrikan naiset ovat hyvin tottuneita ratkaisemaan erilaisia ongelmatilanteita, ja siten he lopulta pärjäävät virallisinakin yrittäjinä. Naisryhmille annetaan rahallista tukea nykyään lainoina heidän yrittäjätoimintaansa varten valtion tai kansalaisjärjestöjen taholta, ja silloin on kyse virallisen toiminnan avustamisesta. Naiset Itä-Afrikassa ovatkin tulleet paljon rohkeammiksi, sekä yrittäjinä että hyvin koulutettui-na uraa luovina naisina. Miehillä on valitettavasti vielä vaikeuksia pitää naisia tasavertaisina työpartnereina, jolloin naisten kyvyt ja taidot miesten johtamissa hankkeissa jäävät

usein tyystin käyttämättä. Mutta toisaalta miesten tuella Afrikan Unionin presidentiksi valittiin tansanialainen nainen, samoin kuin YK:n varapääsihteeriksi ja esimerkiksi YK:n asuinyhdyskuntakomission Habitatin johtaja Genevessä on tansanialainen maataloustieteen tohtori Anna Tibaijuka.

Tansaniassa on kuusi naisministeriä, joista yksi on valtiovarainministeri. Swantz muistuttaa vielä, että Liberiassa on naispresidentti ja kriisin jälkeisessä Rwandassa on puolet kansanedustajista naisia, joka on enemmän kuin missään muussa maailman maassa.

Mia Hemming

Kali Mata Ki Jai

Itä-Afrikan omatoimisiin naisiin kuuluu myös reilun kaupan tuottajia, kuten Kali Mata Ki Jai Tansaniassa. KMKJ:n naiset tuottavat osana toimeentuloaan hennaa reilun kaupan markkinoille. Hennapensaat kasvavat kotipihalla puutarhan kupeessa. Sieltä lehdet kerätään, kuivataan, jauhetaan ja pakataan Eurooppaan lähetettäväksi: tuote on siis 100 % tuotettu ja jalostettu alkuperämaassa.

KMKJ:n keskus sijaitsee Tansaniassa Gezaulolen kylässä, 15 kilometriä Dar es Salaamista. Keskus järjestää kylän naisille koulutusta näiden omaa yritystoimintaa varten ja tukee heitä pienlainoilla, jotta naiset voivat hankkia lisätuloja esimerkiksi tuottamalla hennaa.

KMKJ:n naiset ovat perustaneet myös sienikasvattamon, josta myydään sieniä paikallisille hotelleille, sekä kouluttavat muita naisia ajamaan polkupyörällä. Lisäksi KMKJ:n naiset ovat mukana pienimuotoisessa kulttuurimatkailutoiminnassa. He ovat perustaneet vierasmajan, tarjoavat turisteille tilauksesta ruokaa kodeissaan ja toimivat myös alueen oppaina.

Lisätietoja: www.vrouwen.net/kalimata

Epävirallisella sektorilla toimimiseen liittyy suurta haavoittuvuutta

kuva: ILO

Nainen vauvan kanssa työskentelemässä pienessä vaatetusteollisuuden työpajassa. Cochabamba 1995, Bolivia.

Naisten yritystoiminta kehittyvissä maissa on usein kekseliästä selviämistä ja virallisen talouden ulkopuolella. Epävirallista yritystoimintaa harjoittavista suurin osa on naisia.

– Yleensä koulutuksen puute tai sen vähäisyys ovat keskeisiä syitä siihen, etteivät naiset työllisty virallisella sektorilla. Epävirallisella sektorilla toimimiseen liittyy suurta turvattu- muutta ja haavoittuvuutta. Toimijoilla ei ole välttämättä mitään lain antamaa suojaa. Epävirallista yritystoimintaa harjoittavilla saattaa olla paremmat mahdollisuudet yhdistää ansiotyö ja perhe-elämä, mutta varjopuolet ja riskit ovat merkittävät. Näitä ovat esimerkiksi huono ansiotaso, raskas työ, oikeudellinen turvattomuus, huonot työolot ja näistä aiheutuvat terveydelliset haitat sekä alhainen sosiaaliturva tai sen puuttuminen kokonaan, Suomen UNIFEMin toiminnanjohtaja Leena Schmidt kertoo.

Veronkierrosta aiheutuva hyöty saattaa usein kulua lahjuksiin. Toiminta voi vaikeutua lisäksi esimerkiksi rahoitukseen tai raaka-aineiden toimitukseen liittyvien ongelmien takia, kun raaka-aineita ja rahoitusta hankitaan epävirallisia teitä pitkin.

– Tällainen toiminta ei myöskään kannusta kouluttautumaan tai mahdollista urakehitystä. Naisia työskentelee paljon käsityöläisinä, roskien kerääjinä, katukauppiaina ja kotiapulaisina. Virallisissa tilastoissa ei ole mukana epävirallisen työn, maatalouden tai palkattoman työn osuuksia. On karkeasti arvioitu, että kaiken kaikkiaan naiset ansaitsevat 10 prosenttia maailman tuloista vaikka tekevät kaksi kolmasosaa maailman työtunneista ja

tuottavat puolet maailman ruoasta. Maailman yhteenlasketusta omaisuudesta naiset omistavat arviolta vain alle prosentin.

Valtaosa maailman 1,2 miljardista alle köyhyysrajan elävästä on naisia. Tämä ryhmä muodostaa noin 20 prosenttia maailman väestöstä ja heidän ansionsa ovat vain vajaat kaksi prosenttia maailman tuloista.

– Yhä useammin yhteiskuntien rakentuessa ja kehittyessä myös pienimuotoinen yritystoiminta voi olla virallista yritystoimintaa, jossa toimiluvat ja vaikkapa rahaliikenne ovat asianmukaisesti hoidettuja. Virallisen yritystoiminnan lisääntyminen kulkee kyllä aika lailla käsi kädessä yhteiskunnan kehittymisen kanssa. Mutta vaikka yritystoiminta olisi viral-

lista ja sitä säätelevät lait olisivat tasa-arvoiset, eivät käytännöt lakien soveltamisessa aina kohtele naisia tasa-arvoisesti. UNIFEM oli esimerkiksi vahvasti asiantuntijana mukana, kun Afganistanille laadittiin perustuslakia. Siitä tuli hyvä perustuslaki naistenkin näkökulmasta tarkasteltuna, Schmidt iloitsee.

Nyt haasteet ovat Schmidtin mukaan lakien soveltamisessa. Perinteiset oikeuskäsitykset, kulttuuri ja käytäntö eivät Afganistanissa ole naisten kannalta myönteisiä. Ongelmia esiintyy esimerkiksi maanomistuskysymyksissä, perintöasioissa ja ylipäänsä naisen asemaan ja esiintymiseen kodin ulkopuolella liittyvissä käsityksissä.

Mia Hemming

kuva: ILO

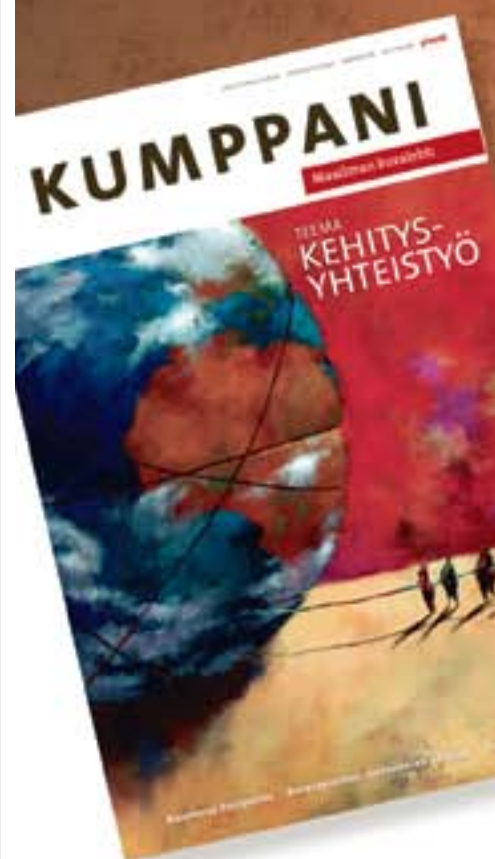
Työskentelyä kadulla: katukauppias, Nepal.

KENEN MAAILMASTA SINÄ HALUAT LUKEA?

MAAILMAN KUVALEHTI
– TARINOITA TAVALLISISTA
IHMISSISTÄ.

Kumppani ilmestyy
joka kuukausi.

TILAA NYT!

KEHITYSPOLITIikka.
IHMISOIKEUDET.
YMPÄRISTÖ.
KULTTUURI.

Tilaaminen käy
vaivattomasti
osoitteesta
www.kumppani.fi

KUMPPANI

Maailman kuvalehti.

repu-lute

Reilun kaupan puolesta ry

Reilun kaupan puolesta Repu ry edistää oikeudenmukaisempaa maailmankauppaa. www.repu.fi

kuva: Simon Raw

Reilun kaupan puuvilla- tuotteiden valikoima kasvussa

– Reilun kaupan tekstiilit tulevaisuuden haaste

Reilun kaupan puuvilla on uusi tulokas Reilun kaupan merkkituotteiden joukossa: se lanseerattiin järjestelmään 2005 Ranskassa. Suomessa ensimmäiset Reilun kaupan puuvillatuotteet tulivat markkinoille viime vuonna.

Puuvillaa on ryhdytty sertifioimaan vasta viime vuosina, mutta sertifiointille on ollut huutava tarve jo pidemmän aikaa. Viimeisten 30 vuoden aikana puuvillan maailmanmarkkinahinnan kehitys on ollut tuottajien kannalta varsin ikävä. Tähän on vaikuttanut tekokuitujen kehittäminen, mutta suurin syy alhaisiin hintoihin on se tavallinen tarina maataloustuotteiden maailmanmarkkinoilla: EU:n ja Yhdysvaltojen omalle tuotannolle

myöntämät tuet mahdollistavat sen, että osa maailman puuvillantuotannosta myydään alle tuotantokustannusten. Tämä pitää maailmanmarkkinahinnan alhaisena.

”Maailmanlaajuisesti noin 100 miljoonaa kotitaloutta, valtaosa pieniä perheviljelmää, saa toimeentulonsa puuvillasta. Sekä viljelijät että kokonaiset kansantaloudet erityisesti Länsi-Afrikassa ovat hyvin riippuvaisia puuvillasta ja haavoittuvaisia maailmanmarkkinahintojen

heilahteluille”, kertoo Reilun kaupan edistämisyhdistyksen tuotepäällikkö **Pirjo Virtaintorppa**.

Suomessakin sai joulukuussa julkisuutta puuvillan tuotannossa yleinen lapsityövoiman käyttö. Puuvillan viljelyssä käytetään myös todella paljon torjunta-aineita: puuvillan tuotanto kuluttaa 2,5 % maailman viljelystä pinta-alasta, mutta jopa 10 % maailmassa käytetyistä torjunta-aineista.

Reilun kaupan puuvillaa, ei Reilun kaupan tekstiilejä

Reilun kaupan puuvillaa viljellään Burkina Fasossa, Malissa, Egyptissä, Kamerunissa, Senegalissa, Perussa ja Intiassa. Reilun kaupan järjestelmän piirissä on jo 30 000 viljelijää, ja uusia tuottajia sertifioidaan koko ajan. Tuottajat saavat kunkin maan tuotanto- ja elinkustannusten mukaisen Reilun kaupan takuuhinnan. Lapsi- ja pakkotyövoiman käyttö on

kiellettyä. Reilun kaupan puuvillan-tuotannossa on myös tiukat säännöt kemikaalien käytöstä sekä eroosion estosta. Noin 10 % viimeisimmästä Reilun kaupan puuvillasadosta oli luomupuuvillaa.

Reilun kaupan järjestelmä sertifi-oi ainoastaan puuvillan tuotannon, ei koko puuvillasta valmistettavan tekstiilin tuotantoa. Reilun kaupan merkillä sertifioituja tekstiilejä ei siis ainakaan toistaiseksi ole markkinoilla, ainoastaan Reilun kaupan puuvillasta valmistettuja tekstiilejä. Tämä johtuu siitä, että tekstiilien tuotantoketju on pitkä ja vaikeasti hallittavissa. Puuvilla saatetaan kehrätä langaksi yhdessä maassa, kutoa kankaaksi toisessa, värjätä kangas kolmannessa maassa, leikata neljännessä ja ommella viidennessä.

”Reilun kaupan järjestelmällä ei toistaiseksi ole mahdollisuuksia hal- lita ja valvoa koko prosessia. Lisäksi koko järjestelmän valvonta saattaisi nostaa lopputuotteen hinnan yli 2,5-kertaiseksi verrattuna muihin markkinoilla oleviin tuotteisiin. Nykyisellään Reilun kaupan puuvil- lasta valmistetun tuotteen hinta on 10–20 % muita vastaavia tuotteita korkeampi”, Virtaintorppa toteaa.

Suomalainenkin kuluttaja voi ostaa osan vaatteistaan ja ko-

Reilun kaupan puuvillan sertifiointimerkki.

dintekstiileistään reiluina, sillä maailmankaupoissa on myynnissä reilun kaupan tekstiilejä, tosin ilman Reilun kaupan sertifikaattia. Tieto niiden tuotanto-olosuhteista perustuu tuottajien ja maahantuojien joskus hyvinkin pitkäkestoiseen kumppanuuteen ja henkilökohtai- siin kontakteihin sekä käynteihin. Suurin osa tuottajista kuuluu myös kansainvälisen reilun kaupan järjestön, International Fair Trade Associationin (IFAT), valvontaan. Koska Maailmankauppojen myymät tekstiilit valmistetaan reilun kaupan

yhteisöissä, niiden jalostusarvo jää alkuperämaahan.

Suurten volyymien tuotanto vaatii erilaista valvontaa kuin pienimuotoinen tuotanto. Tulevai- suuden suuri haaste onkin kehittää luotettava, mutta kohtuuhintainen valvontajärjestelmä myös reilu- jen tekstiilien laajan mittakaavan tuotannolle.

Keskustelua järjestelmän sisällä

Reilun kaupan sertifioidun puuvil- lan prosessoijat käyvät läpi sosiaa- lisen arvioinnin, jolla varmistetaan vähintään kansallisen lainsäädän- nön ja Kansainvälisen työjärjestön ILO:n säädösten täyttyminen. Minimitasosta on kuitenkin vielä matkaa sosiaalisesti kestävään tuotantoon. Tämän vuoksi Reilun kaupan puuvillan sertifiointimerkki on erilainen kuin muilla Reilun kaupan tuotteilla. Puuvillan tulo Reilun kaupan järjestelmään herätti keskustelua järjestelmän sisällä. ”Enemmistö Reilun kaupan toimijoista katsoi, että on parempi tukea vaikeuksissa olevia puuvillan pienviljelijöitä kuin jättää heidät järjestelmän ulkopuo- lle, vaikka Reilun kaupan järjes-

Reilun kaupan puuvilla

- ensimmäiset tuotteet myyntiin Ranskassa 2005
- Suomeen viime vuonna
- viljellään Burkina Fasossa, Malissa, Egyptissä, Kamerunissa, Senegalissa, Perussa ja Intiassa
- noin 30 000 viljelijää, uusia mukaan jatkuvasti
- tekstiilien valmistusta ei sertifioida
- erilainen sertifiointimerkki

telmä ei tällä hetkellä kykenekään parantamaan tekstiiliteollisuuden alipalkkattujen ompelijoiden tilan- netta”, kertoo Virtaintorppa.

Reiluja euroja

Suomessa on myynnissä Nanson valmistamia Reilun kaupan puu- villaisia paitoja, mekkoja, kasseja ja yöpukuja, Finlaysonin pyyhkeitä, kylpyhuoneen mattoja sekä peittoja ja tyynyjä. Hobby Hall myy peittoja ja tyynyjä sekä Jack&Jones Reilun kaupan luomupuuvillasta valmis- tettuja farkkuja ja paitoja. Reilun kaupan Tähdessä on myynnissä kasseja, t-paitoja ja design-vaatteita. Ihmisoikeusjärjestö Amnestyllä on oma vaatemallisto Reilun kaupan puuvillasta. Verkkokaupoissa vali-

koima on laajimmillaan. Erilaisia Reilun kaupan puuvillasta valmis- tettuja tuotteita on tullut nopeasti lisää, ja kehitys jatkune samana- laisena. Muualla Euroopassa Reilun kaupan puuvillaisten tuotteiden kysyntä on kasvanut voimakkaasti, ja Reilun kaupan puuvillaan törmää yllättävissä yhteyksissä. Esimerkiksi Hollannin keskuspankin painamissa 10 euron seteleissä käytettävä puu- villa on Reilua. On mielenkiintoista seurata, milloin muut keskuspankit seuraavat esimerkkiä.

Anna Kuivanen

Artikkelissa on käytetty lähteenä Reilun kaupan edistämisyhdistyksen tuotepäällikkö Pirjo Virtaintorpan 6.2.2008 pitämää alustusta.

Uusia haastajia kaupunkikisaan

Kilpailu Suomen ensimmäisestä Reilun kaupan kaupungin arvoni- mestä on saanut uusia osallistujia. Turun, Tampereen ja Porin on syytä varoa, sillä reilut tuulet puhalta- vat myös Helsingissä, Kotkassa ja Espoossa.

Reiluksi pääkaupungiksi

Reilu Helsinki -kampanjan perus- tamiskokous marraskuussa 2007 keräsi yhteen kymmenisen aktiivia muun muassa Repusta ja Change- makerista. Ryhmä aloitti poliittisen tiedottamisen, minkä tuloksena val- tuustoaloite Reilun kaupan kaupun- gin arvonimen hakemisesta jätettiin 13.2. ”Useampi valtuutettu tarjoutui tekemään aloitteen, ja aloitteelle saatiin laaja poliittinen tuki”, iloitsee Helsingin kampanjavetäjä **Jussi Manelius**. ”Onhan tämä hieno arvonimi, mutta tärkeämpiä ovat sen vai- kutukset kehitysmaille. Julkiset hankinnat ovat iso menoerä ja niissä tulisi ottaa huomioon eettiset periaatteet”, Manelius tähdentää.

Poliittisen tuen hankinnan lisäksi arvonimen muiden kriteeri- en täyttämisessä ollaan Helsingissä jo pitkällä. Manelius ei kuitenkaan usko Helsingin ehtivän Suomen

ensimmäisten Reilujen kaupunkien joukkoon. Sen sijaan tavoitteena on saada Helsingistä Pohjoismaiden ensimmäinen Reilu pääkaupunki. Lisätietoa kampanjasta on osoittees- sa www.reiluhelsinki.fi.

Itseluottamusta merikaupungissa

Parisenkymmentä innokasta oli mukana aloittamassa Reilu Kotka -kampanjaa tammikuussa. Yksi projektin puuhanaisista on Kotkan Vihreiden puheenjohtaja **Leena Griinari**. ”Toivon, että kampanja saa ihmiset oikeasti pysähtymään ja miettimään kulutustottumuksiaan”, hän kertoo.

Griinarista Reilun kaupungin kriteerit eivät kuulosta lainkaan mahdottomilta, vaikka työtä Kotkas- sa riittääkin. Kahviloita on mukana vasta kaksi, mutta suurin haaste on poliittisen tahdon löytyminen. Itse- luottamus on kotkalaisilla kohdal- laan. ”Meistä tulee tietenkin Suomen ensimmäinen Reilun kaupan kau- punki!” Griinari huudahtaa.

Helsingille haastaja läheltä

Samaan aikaan kun Helsingin kau- punginvaltuustossa jätettiin aloite Reiluksi kaupungiksi pyrkimises-

Helsingin kampanjalogo

Reilu **HELSINKI** 2008

tä, Espoossa käynnistettiin oma kaupunkikampanja 13. helmikuu- ta. Paikalla oli pieni mutta pirteä joukko espoolaisia vapaaehtoisia. ”Muutamankin aktiivisen toimijan voimin pääsemme alkuun. Uskon että saamme mukaan uusia aktiive-

ja, kunhan toiminta pääsee vauh- tiin”, toteaa kampanjan vetäjäksi lupautunut **Tiina Elo**. Ensimmäisenä tavoitteena Espoossa on valtuustoaloitteen vireille laittaminen. ”Espoossa on jo kiinnitetty huomiota hankintojen

vastuullisuuteen, ja Reilun kaupan kaupungin arvonimen tavoittelu so- pii hyvin Espoon 550-juhlavuoteen. Helsingin aloite olkoon Espoolle hyvänä esimerkkinä”, Elo sanoo.

Tanja Virtanen
Aleksi Halme

Heettiläistä kivileijonaakin kelpaa rapsutella, mutta oma poikaystävä on Katjan suosikki.

Oululainen Katja Henttonen parantaa maailmaa töissä ja vapaa-ajalla.

”Reilussa kaupassa on mitä suurimmassa määrin kyse ihmis-oikeuksien edistämisestä”, kuvailee Oulun Terwanorsuissa vaikuttava moniala-aktiivi Katja Henttonen kipinää, joka veti hänet mukaan Repun toimintaan. Varsinaisesti tämä pitkän linjan amnestyläinen aktivoitui Reilun kaupan puolesta muutettuaan Ouluun pari vuotta sitten. Siihen saakka hän oli ollut lähinnä Reilu kuluttaja. Tosin Katja oli tunnustellut Reilua aktivismia

FACT FILE

Katja Henttonen

- Oulun Repu-ryhmän Terwanorsujen jäsen
- ohjelmistosuunnittelija ja projektipääällikkö VTT:llä
- pitää maailmanparantamisesta ja -matkailusta, tummasta suklaasta sekä poikaystävänsä rapsuttamisesta ja ruokkimisesta

Reilu suklaa sulatti sydämen

jo asuessaan aiemmin Hollannissa ja Repun kaoottiseksiin kuvatussa muutoutumisvaiheessa Helsingissä.

Pienikin osallistuminen auttaa

Enemmän järjestöaikansa Katja käyttää edelleen Amnestyssä, parhaillaan Oulun paikallisryhmän ryhmäsihteerinä. Aikaa ja energiaa ei tahdo jäädä hirveästi Terwanorsuille, mutta siitä ei kannata potea huonoa omaatuntoa.

”Ryhmäsihteerinä olen huomannut, miten pienestäkkin osallistumisesta on hyötyä muutaman, pahimmillaan jopa veren maku suussa puurtavan työmyyrän varassa toimiville järjestöille. Ei pidä tehdä osallistumiskynnystä siitä, ettei jaksa olla superaktiivi tai osaa ulkoa ihmisoikeussopimuksia.”

Vapaita ohjelmistoja

Täysin irti maailmanparannuksesta ei Katja joutu edes palkkatyössään VTT:llä. Hän on mukana eräessä eurooppalaisessa avoimen lähdekoodin ohjelmistojen tutkimusprojektissa.

”Vapaat ohjelmistot merkitsevät tiedon yhteisöllistä kehittämistä – tiedon, jota yritysjätkit eivät voi omistajuuteen vetoamalla pantata ja monopolisoida. Tämä luo mahdollisuuksia uusille, pienille teknologia-yrityksille kehitysmaissa. Paljon hyviä esimerkkejä on jo nähty muun muassa Brasiliassa ja Intiassa.”

Aktivistisuhde

Vapaa-aikaansa Katja viettää mieluummin Rovaniemellä ja Oulussa opiskelevan poikaystävänsä kanssa. Hankalaa työn, järjestötoiminnan ja osa-aikaetäsuhteen yhdistelmää helpottaa huomattavasti se, että tämäkin on aktivisti. Näin välttyään pahimmilta taisteluilta yhteisestä ajasta.

Entä mikä on Katjalle tärkein Reilun kaupan tuote? ”Reilun kaupan puuvillan myötä vaatevalikoima on monipuolistumaan päin, ja valintatalon kangaskassit ilahduttavat suuresti hajamielistä shoppailijaa. Mutta tumma suklaa, Maya Gold tai Mascao, on ajaton klassikko – mitä tujumpi sen parempi.”

Jussi Kejo

Reilun kaupan uutisia

Reilut toimijat koolla Lyonissa

Euroopan laajuiset Fair Trade Fair -messut kokosivat tuhansia reilun kaupan toimijoita Ranskan Lyoniin helmikuun ensimmäisenä viikonloppuna. Paikalla oli niin kuluttajia, tuottajia, julkisia hankkijoita kuin järjestöväkeäkin.

Reilun kaupan sertifiointin kansainvälinen kattojärjestö FLO esitteli toimintaansa esittelypisteellä ja useissa seminaareissa. Repun kansainvälisen hankkeen koordinaattori Minna Mannert oli mukana yhtenä tapahtuman panelisteista esittelemässä Fairtrade Action Network -verkostoa ja Repun toimintaa yhtenä Reilun kaupan

toimintamahdollisuutena. Myös Repun tuoreet englanninkieliset materiaalit olivat esillä FLO:n esittelypisteellä.

Seminaareissa käsiteltiin reilun kaupan uusia tuulia, kuten puuvillan menestyksestä lanseeraamista eri maissa ja eettisiä kuntahankintoja. Viikonlopussa järjestettiin myös Ranskan Reilun kaupan merkkijärjestön vapaaehtoisten koulutus. Ranskan FLO-vapaaehtoisverkostoon kuuluu yli 2 000 jäsentä 46 paikkakunnalla. Toukokuussa järjestettävää kansainvälistä Fairtrade Breakfast table -tempausta suunniteltiin yhdessä Ranskan vapaaehtoisten kanssa.

Minna Mannert

Ranskan merkkijärjestön Nicholas Gauthy (vas.) ja FANE-vapaaehtoinen Vincent Lagacé FLO:n esittelypisteellä.

Tempaise paikkakuntasi Reiluksi

Toukokuun toisena viikonloppuna vietetään maailman reilun kaupan päivää. Reilun kaupan vapaaehtoisten

kansainvälinen verkosto Fairtrade Action Network järjestää tuolloin 9.–11.5.2008 kansainvälisen Fairtrade Breakfast table -tempauksen Reilun kaupan tietoisuuden lisäämiseksi.

Vapaaehtoiset eri puolilla maailmaa kattavat julkiselle paikalle pöydän Reilun kaupan herkuilla ja kutsuvat poliittisia päättäjiä ja muita merkikihenkilöitä maistelemaan Reilun kaupan tuotteita ja keskustelemaan eettisistä hankinnoista. Tempaus järjestetään näillä näkymin ainakin Suomessa, Ruotsissa, Ranskassa, Puolassa, Kanadassa, Australiassa ja

Uudessa-Seelannissa.

Suomessa tempaus järjestetään 9.5. Mukaan ovat ilmoittautuneet jo Helsinki, Turku, Pori ja Kotka. Samana päivänä Reilun kaupan edistämisyhdistys lanseeraa oman kaupunkikampanjansa ja julkistaa mahdollisesti ensimmäiset Reilun kaupan kaupungit. Jos haluat järjestää tempauksen omalla paikkakunnallasi, ota yhteyttä järjestökoordinaattoriimme Sonja Vartialaan, sonja@repu.fi.

Aleksi Halme

Mika Vartialan näkemys Reilu pöytä -tempauksesta.

Puhtaus on puoli ruokaa.

**Maailman-
kaupoista
kautta maan.**

ALKUPERÄ
www.maailmankaupat.fi
TUNNETTU

Palamin maalaisyhteisössä saippua tuo leivän pöytään koko perheelle. Tuoksuvat kasviöljysaippuat valmistetaan Etelä-Intiassa reilun kaupan periaatteita noudattaen. Työntekijöille tarjotaan koti, puhdas vesi, terveydenhuolto ja koulutusta lapsille.

Maailmankaupat — Reilua kauppaa

Africafe pikakahvi – reilun kahvin klassikko

Reilun kaupan Africafeta on myyty Suomessa jo yli 20 vuotta.

Africafen valmistuksen ei yksityistämisessä käynyt kuin Turun Sinapin – se säilyi koti-Tansaniassa. Tosin itse pikakahvitehdas siirtyi perheyriksen haltuun – omistajina ovat nykyään 66 000 kahvin pienviljelijäperhettä Victorijärven länsirannikolta. Kuppi kuumaa Tanicalta Bukobasta! Kehitysmää- ja Maailmankaupoista sekä päivittäistavaraliikkeistä.

Maahantuoja: Tampereen kehityskauppa, p. (03) 344 6770, www.kehityskauppa.org

Tilaa

Maailmankauppalehti

Reilun kaupan erikoislehti
jo vuodesta 1984.

Kehitysmaiden arki ja työ. Ihmiset tuotteiden takana. Tilaa lehti vuodeksi (4 nroa) maksamalla 10 € lehden tilille 800016–70928507. Kirjoita viestikenttään tilaajan nimi ja postitusosoite.

Kuva: Tree Goslinga 2002 www.vrouwen.net/kalimata

*It's your world.
Change it.*

NO SWEAT

100% UNION MADE

**Tiedustele
paikkakuntasi
Maailman-
kaupasta!**

30 vuotta

Maailmankauppa
Juuttiputiikki

Aukioloajat: ark. 10–18 • la 11–15 **Osoite:** Hallituskatu 11 • 90100 Oulu

www.juuttiputiikki.fi

Reilun kaupan suklaa

ALKUPERÄ
www.maailmankaupat.fi
TUNNETTU

Mascao on maailman ensimmäinen reilun kaupan suklaa.

Se on luomutuote ja valmistetaan bolivialaisen intiaaniosuuskunnan el Ceibon kaakaosta ja filippiiniläisestä Mascobado-täysruokosokerista. Mascao-suklaata on Suomessa saatavissa yhdeksää sorttia, perus- ja täytesuklaita tummana tai maitosuklaana. Kehitysmää- ja Maailmankaupoista sekä hyvin varustetuista päivittäistavaraliikkeistä. Maahantuoja ja tukku: Tampereen kehityskauppa, puh. (03) 344 6770, www.kehityskauppa.org

RUOKAA REILUSTI

Kuva: Kati Hjerp

Reilun kaupan teevalikoima on varsin laaja, saatavilla on mm. tavallista ja maustettua mustaa teetä, vihreää ja jasmiiniteetä, punapensas- eli rooiboshauduketta, hibiskuksen kukkaa... Reilun kaupan teetä maahantuovat mm. Tampereen kehitysmaakauppa, Reilun kaupan tähti, Aduki, Makrobios, Nordqvist, Forsman ja Ruokakesko.

i

Kuppi kuumaa?

Kuppi teetä on matkannut pitkän matkan viljelijältä kuluttajalle. Välissä on teelehdet käsittelevä tehdas, teen ostaneet välittäjät teehuutokau-
poissa, teen ostava elintarvikeyhtiö, tukkukaupat ja lopulta vähittäiskau-
pat. Teen tuotantoketjussa kaikista haavoittuvimpia ovat viljelijät. Ketjun loppupäässä tapahtuvat muutokset merkitsevät viljelijöille lisäriskejä

ja -kustannuksia sekä pienempiä tienestejä. Koska useimmat teentuot-
tajamaat ovat köyhiä, ovat seuraukset usein vakavia.

Huonoimmillaan....

Huonoimmassa tapauksessa teen noutamisessa on viivytyksiä, eikä niistä aiheutuvia kuluja korvata. Tehdas myy teen huutokaupassa tai välittäjille, jotka ottavat suuren

siivun tehtaan maksamasta hinnasta itselleen. Tehtaalla ei ole aavistusta-
kaan siitä, kuka teen ostaa, minne se päättyy tai millaisen hinnan siitä siellä saa. Ostajilta ei saa tukea, koska heihin ei ole minkäänlaista suhdetta. Viljelijät eivät ymmärrä miksi teen hinta vaihtelee niin paljon, eikä heitä opasteta laadun kehittämisessä.

Teestä saatava hinta on alhai-
sempi kuin elinkustannukset. Tämä johtaa esimerkiksi pitkiin työpäiviin ja riittämättömiin suojavälineisiin. Poimijoilla ja tehdastyöläisillä on riittämätön terveydenhuolto, eivätkä heidän lapsensa pääse kouluun tai saa tarpeeksi ruokaa.

Standardit sanellaan muualta, ja ne keskittyvät ostajan maineen turvaamiseen. Tehtaiden täytyy nou-
dattaa useita ristiriitaisia standardeja. Tämä lisää kuluja ja uhkaa kannatta-
vuutta ilman varmuutta myynnistä.

....ja parhaimmillaan

Parhaimmassa asemassa olevat vilje-
lijät omistavat tai johtavat tehdasta, tai ovat ainakin tarpeeksi järjestäyty-
neitä pystyäkseen neuvottelemaan te-
hokkaasti sen johdon kanssa. Tehdas tuntee tärkeimmät ostajansa ja teen laatu- ja määrävaatimukset. Ostajiin on pitkäaikainen suhde, jolloin on mahdollista suunnitella tulevaa ja investoida. Ostajat antavat tehtaalle tietoa markkinoista ja auttavat tekemään parannuksia – joko teen laatuun tai sosiaalisiin ohjelmiin kuten veden varastointiin tai työtur-
vallisuuteen.

Tehdas saa asianmukaisen hinnan riippumatta siitä, ostetaanko tee suoraan vai huutokaupassa. Näin poimijat ja tehtaan työntekijät

saavuttavat elintason, joka varmistaa terveydenhuollon, ravinnon saannin ja koulunkäynnin.

Laatustandardit sovitaan ostajien ja viljelijöiden/tehtaiden kesken. Standardit liittyvät asioihin, jotka ovat viljelijöiden mielestä tärkeitä. Standardien noudattaminen näkyy

kauppahinnassa.

Teekupillisilla voi siis todellakin olla eroa!

Lue lisää aiheesta

Traidcraftin tutkimuksesta:

www.traidcraft.co.uk/news_and_events/news/fair_cup.htm

Näin teet teetä

Tee on ainutlaatuinen juoma, joka sekä rauhoittaa että piristää ja maistuu sekä kylmänä että kuumana. Vihreä tee on myös terveellistä: se sisältää syöpää ehkäiseviä antioksi-
danteja, parantaa immuunisysteemiä, vähentää stressihormonitasoa, mahdollisesti ehkäisee diabetesta ja kiihdyttää aineenvaihduntaa. Lisäksi tee ehkäisee pahanhajuista hengitystä tappamalla suun bakteereja.

Hyvän teen keittäminen on yksin-
kertaista, mutta silti ihmiset tekevät sen usein väärin. Teen valmistami-
seen tarvitaan seuraavia välineitä:

1. irtoteetä (1 teelusikka 2,5 dl kohti)
2. vesikattila
3. teekannu
4. teesiivilä
5. teekuppi

Keitä vesi kattilassa. Veden tulisi olla tuoretta ja kylmää, koska silloin siinä on mahdollisimman paljon happea jäljellä. Älä keitä kerran kiehautet-
tua vettä uudelleen. Ota kattila pois levyltä heti, kun vesi alkaa kuplia, ei poreilla.

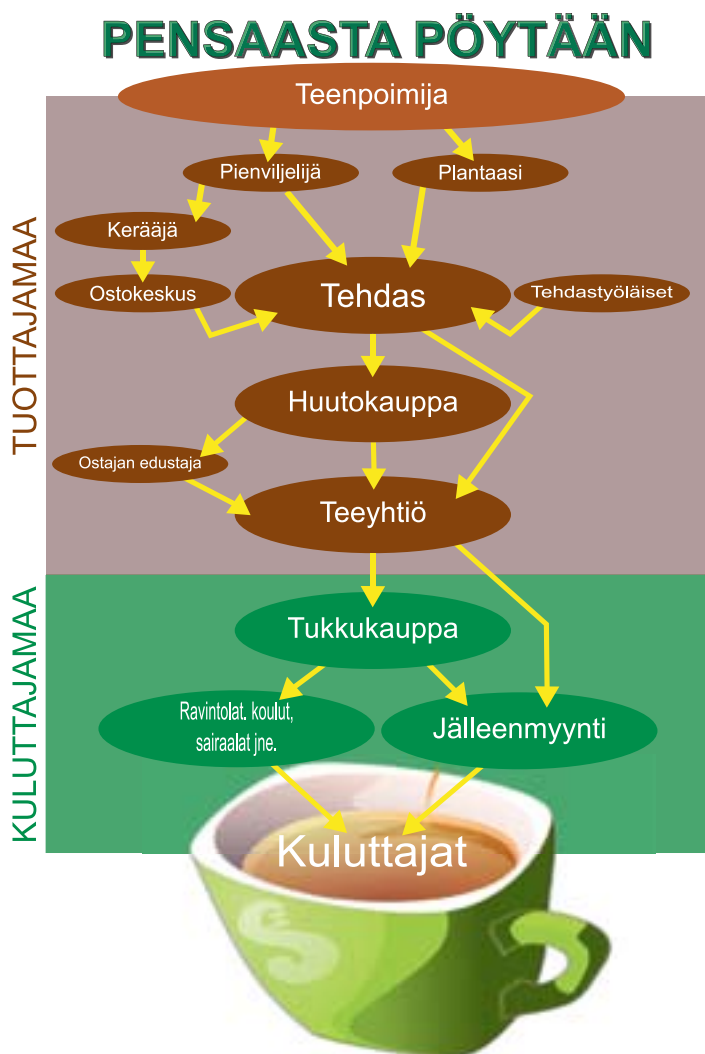
Kaada osa vedestä teekannuun, jotta se lämpenee. Jos kannu on kyl-

mä, kun siihen kaadetaan varsinainen teevesi, menee osa lämmöstä kannun lämmittämiseen sen sijaan, että se hauduttaisi teetä. Samasta syystä myös teekupit on lämmitettävä.

Kun kannu on lämmennyt, tyhjennä se ja lisää tee. Kaada vesi kannuun si-
ten, että niin paljon vedestä osuu tee-
lehtiin kuin mahdollista. Tarkoituksena on saada mahdollisimman paljon vettä osumaan mahdollisimman suureen määrään teelehtiä mahdollisimman nopeasti. Sulje kannun kansi ja anna hautua. Vihreää teetä haudutetaan 2–3 minuuttia, mustaa teetä 3–5 minuuttia ja yrttipohjaisia haudukkeita 5 minuuttia tai kauemmin. Kaada sitten lämmitysvesi pois kupeista, siivilöi tee niihin ja makeuta halutessasi.

Jos haluat rauhoittavaa teetä, hau-
duta sitä kauan ja tee teestä laihem-
paa kuin normaalisti. Vahva, vähän aikaa haudutettu tee on puolestaan
piristävää. Mikäli tee on vihreää, täy-
tyy vesi jäädyttää noin 80-asteiseksi ennen haudutusta – muuten juomasta tulee kitkerää.

Anastasia Laitila & Mika-Petri Lauronen

Reilun kaupan purjelaiva Estelle.

Kuvat: Uusi Tuuli ry

Kuljetusten kurjuus

”G lobaali talous perustuu nimenomaan kansainvälisiin kuljetuksiin ja sen nykyinen laajuus siihen, että kuljetukset ovat poikkeuksellisen halpoja ja nopeita. ...Kuljetukset eivät ole kuitenkaan vain tuotannon ja kulutuksen apuvälineitä, vaan ne ovat myös tuotannon ja kulutuksen kohteita. ...Nykyisen globaalin talous- ja yhdyskuntajärjestelmän olennaisimpia osia ovat maailmanlaajuiset kuljetusjärjestelmät.”

Näin kirjoittaa Olli Tammilehto uudessa tutkimuksessaan *Kuljetusten kurjuus – Maapallo globaalin kuljetusverkon puristuksessa*. Jos kuvittelit, että kuljetuksissa on kyse tavarankuljetuksesta paikasta toiseen, harkitse uudelleen. Kuljetusjärjestelmän vaikutuksia tarkastellaan tutkimuksessa mm. ympäristötuhon, välillisten vaikutusten, vallankäytön ja vaihtoehtojen näkökulmista.

– Jos tavaroiden kuljetus olisi kestävää, kustannukset olisivat paljon suuremmat eikä voitaisi kuljettaa yhtä paljon, Tammilehto muistuttaa. Ison osan ympäristötuhosta

aiheuttaa kuitenkin jo ajoneuvojen tuotanto.

Jatkuvasti kasvavalla liikenteellä on myös merkittävä osuus ilmastonmuutoksen etenemisessä: vuonna 2004 liikenteen osuus energiaan liittyvistä kasvihuonekaasupäästöistä oli 23 %. Laivat päästävät erilaisia jätteitä, jotka uhkaavat merten elämää. Valtameriliikenteestä suurin osa on kuitenkin sellaisten raaka-aineiden kuljetusta, joilla rakennetaan itse kuljetusjärjestelmää – öljyn, kivihiilen ja rautamalmin. Lentorahdin osuus kaikesta tavarankuljetuksesta on alle 1 %, mutta sen ympäristövaikutus on merkittävä. Lentorahdissa polttoainetta voi kulua jopa sata kertaa enemmän tonnia ja kilometriä kohden kuin junilla ja laivoilla, ja hiilidioksidipäästöt ovat lennettäessä ratkaisevasti suuremmat. Kuitenkin lentorahti kasvaa nopeammin kuin lentomat kustus.

Kulutus ei luo todellista hyvinvointia

”Kun kasvun tai kaupan kylkiäisenä

osa meistä saa sairaudet, pilatun ympäristön ja tuhotun tulevaisuuden, miten voidaan puhua yleisestä hyvinvoinnista?”

Kuljetukset liitetään yleensä kaupan ja sitä kautta hyvinvoinnin kasvuun. Kuitenkin teiden, kenttien ja asemien rakentaminen vie elintilaa kaikilta. Kilometri uutta maantietä nielaisee 3–5 hehtaaria peltoa tai metsää. Erilaiset väylät pirstovat sekä eliöiden että ihmisten yhdyskuntia.

Tammilehto kuvaa kulutusta hyvinvoinnin luojana isoksi harhaksi. – Kuluttaminen on myös demokration korvike. Se harhauttaa ajattelemaan, että reaalisesti olemassa oleva tyrannia on hyväksyttävää, koska se tarjoaa hyvinvointia, hän toteaa.

– ”Hyvinvointimme” on kuitenkin kärsimystä ja ihmisten epävarmuudella ratsastamista. Porskuttamme Pohjoisessa hyvinvoinnissa, mutta ongelmien tiedostaminen tuo elämäntapamme moraalittomuuden näkyväksi. Tämä ei kuitenkaan johda muutokseen.

Muutoksella Tammilehto tarkoittaa yhteiskunnallista muutosta.

– Kellään yksittäisellä ihmisellä eikä edes millään pienryhmällä ei sinällään ole painoarvoa. Ihmiset voivat vaikuttaa vain organisaationa, laajana yhteisönä tai liikkeenä. Esimerkiksi reilun kaupan tuottajia voi jossain maassa olla vähän, mutta ihmisiä, jotka jakavat heidän arvonsa ja tavoitteensa on todennäköisesti paljon. Pienestä alusta lähteneet liikkeet ovat kaatanee hallituksia ja muuttaneet valtasuhteita läpi historian.

Vähemmän kuljetuksia

”Valtameriä hitaasti ja harvaksen purjehtivilla rahtialuksilla olisi tärkeä tehtävä. Niiden tulo satamaan olisi jännittävä juhla ...Tärkeintä olisi kuitenkin rituaali, jossa vastaanotettaisiin rajatuksi ajaksi jokin ympäri maailmaa kiertävä, merkityksiä täynnä oleva arvoesine.”

Kuljetusten kurjuus maalaa myös vaihtoehtoisen tulevaisuuden: vähemmän ja hitaampia kuljetuksia. Kestäviin mittoihin supistunut kulutus kääntäisi huomion yhteis-

vaurauteen: yhteisiin voimavaroihin ja alueisiin, yhteisöllisyyteen. – Myös tavaroiden merkitykset voivat rakentua toisin kuin nykyisin, Tammilehto huomauttaa. – Merkitys voi syntyä esimerkiksi tavarankuljetuksen harvinaisuudesta, tai siitä, että se kiertää ihmiseltä toiselle.

Haluatteko muutosta kuljetusjärjestelmään? Se edellyttää tekoja ja rakenteellista muutosta: globaalia kansalaisten muutosliikettä, joka tuo esiin vallitsevan tilanteen ja etsii sille vaihtoehtoja. – Vallan käytävillä puikkelehtivilta, ainakin osittain inhimillisyytensä säilyttäneitä ihmisiäkin tulisi vaatia liikkeeseen mukaan, ja paatuneiden vallanpitäjien tulisi siirtyä saarekkeelle, jolla he eivät voi vaarantaa maapallon elämää, Tammilehto linjaa.

Anastasia Laitila

Kuljetusten kurjuus ilmestyy huhti–toukokuussa. Suomen sosiaalifoorumissa 17.–18.5. keskustellaan Tammilehdon johdatuksella aiheesta ja pohditaan reilun kaupan purjelaivan Estellen tulevaisuudensuunnitelmia.

NÄKÖKULMA

Työskentelyä laivalla ja iloittelua Estellen pukspröötillä.

Kuvat: Uusi Tuuli ry

Reilu kauppa osana kestävästä kulutuksesta

Purjelaiva Estelle jatkaa tiedotustoimintaansa reilun kaupan edistämiseksi. Viime vuonna toteutetun Make Fair Trade Greener -hankkeen perään käynnistyi nyt kolmivuotinen, EU-rahoitteinen hanke, jonka tavoitteena on edistää tasa-arvoisempia Etelän ja Pohjoisen välisiä suhteita sekä luoda ymmärrystä ympäristön ja kehityksen välisestä vuorovaikutuksesta. Hankkeessa on kumppanina mm. Eesti Roheline Liikumine, joka on Kansainvälisen Maan ystävien jäsen.

Hankkeen keskeisiä kysymyksiä ovat köyhyyden ja ympäristöongelmien väliset yhteydet sekä reilun kaupan mahdollisuus toimia ekologisen kestävyuden puolesta. Tiedotustyö kohdistuu erityisesti 14–18-vuotiaisiin nuoriin, joita tavoitellaan mm. kouluvierailujen kautta. Vierailuja varten kehitetään opetusmateriaaleja ja järjestetään koulutuksia sekä vapaaehtoisille että aiheesta kiinnostuneille opettajille.

Lisäksi Estelle-laiva kampanjoi 2008 vuonna vierailien yli kymmenessä eri satamassa keskittyen Suomeen, Viroon ja Puolaan. Malmössä Estelle osallistuu Euroopan Sosiaalifoorumiin. Kiertue jatkuu myös vuonna 2009.

Hankkeen puitteissa järjestetään myös reilun kaupan tuottajien kiertue sekä reilun kaupan foorumeita, joissa eri maiden reilun kaupan järjestöt pääsevät tapaamaan toisiaan ja vaihtamaan esimerkiksi kampanjointiasiantuntijuutta. Foorumit kanavoivat osaamista ja kokemuksia reilusta kaupasta maihin, joissa reilun kaupan liike on vielä heikko. Mukaan kutsutaan järjestöjä mm. Puolasta, Virosta, Maltaalta, Kreikasta, Unkarista, Tšekistä, Slovakiasta ja Sloveniasta.

Kiinnostuitko?

Kysy lisää tai tarjoudu vapaaehtoiseksi purjehduksille ja muihin kampanjatarpeisiin: uusituuli@estelle.fi, puh. (02) 233 9313, www.estelle.fi.

Jos vaikuttaminen kouluissa on juttusi, niin ota yhteyttä: mervi@estelle.fi, puh. (02) 237 5399.

Luonnonvarojen käytön oikeudenmukaisuudesta pitää puhua

Köyhyyttä on pyritty poistamaan maailmasta vuosikymmeniä, eikä resepti ole paljoa muuttunut. Keskiössä on ollut niin sanottu pisorointiteoria: kulutusta kasvatetaan kaikkialla maailmassa, ja investointien ja kasvavan kaupan oletetaan tuovan köyhimmillekin jotain hyötyä kasvusta.

Taloudelliseen ajatusmalliin pohjaavilla ponnisteluilla ei ole kuitenkaan poistettu köyhyyttä. Sen sijaan on onnistuttu luomaan järjestelmä, jossa globaali Pohjoinen kuluttaa globaalista Etelästä saatavia luonnonvaroja jatkuvasti kovempaa vauhtia. Kasvun rajojen tullessa vastaan tämä ylikulutus näkyy erilaisina ympäristöongelmina, erityisesti Etelässä.

Maailman luonnonvarojen rajallisuus pakottaa tarkastelemaan kasvumallia uudessa valossa. Kasvun aikaansaaminen ei voi enää olla keskeinen kysymys. Kasvun sijaan olisikin syytä puhua luonnonvarojen käytön oikeudenmukaisuudesta. Nykytilanteessa maailmantalous toimii järjestelmänä, jossa keinotekoisien halpoja resursseja siirtyy eri tavoin Etelästä Pohjoiseen. Perinteinen

taloustiede mittaa tämän lähtökohtaisesti myönteisenä ilmiönä, koska tuotteet tulevat markkinoille vaihdettaviksi.

Ekologisen velan haaste

Tällä hetkellä koko ihmiskunnan ekologinen jalanjälki ylittää maapallon kestävyysnoin 30 %:lla. Leijonanosa tästä ylikulutuksesta sijoittuu Pohjoiseen. Ekologisen jalanjälkensä ylittävät maat kerryttävät ekologista velkaa muille maille. Velan ilmentymiä ovat esimerkiksi kasvihuonekaasujen päästäminen, vesivarojen käyttö vientituotteiden valmistukseen, kaivannaisteollisuuden ympäristövaikutukset ja metsien ja vastaavien perusraaka-aineiden ylikäyttö.

Velka on voimakkaan moraalisen latauksen sisältävä sana: velka täytyy maksaa. Näin onkin, mutta on puhuttava oikeista veloista. Paperilla katsoen kehitysmaat ovat huomattavia summia velkaa rikkaille maille ja niiden ohjauksessa toimiville rahoituslaitoksille. Usein tällaiset velat

ovat kuitenkin täysin moraalittomia, eikä niitä tulisi periä. Todellinen velka taas ei näy paperilla. Se on Pohjoisen ympäristövelkaa Etelälle.

Taloudellisen velan erikoinen puoli on, että usein sekä velan myöntäminen että velan periminen johtaa köyhien maiden luonnonvarojen siirtämiseen pohjoiseen keinotekoisien halvalla – toisin sanoen ympäristövelan kasvuun.

Talousvelasta suuri osa on syntynyt jättihankkeiden, kuten patojen, rahoituksesta. Paikallisille ihmisille tällaisista hankkeista on suurta haittaa, vientiteollisuus toki hyötyy. Pohjoiseen virtaa halvempia kulutushyödykkeitä. Kun taas velkaa peritään, köyhät valtiot ovat pakotettuja myymään raaka-aineita markkinoille mihin hintaan hyvänsä saadakseen ulkomaanvaluuttaa velanmaksuun.

Ekologinen velka on ongelma, johon täytyy puuttua. Mutta miten? Voiko reilu kauppa olla ratkaisu ekologisen velan ongelmaan? Ainakin tietyissä rajoissa sen avulla voidaan tuki vähentää köyhyyttä. Kuitenkaan reilu kauppa ei näytä ratkaisulta kes-

tävämpien järjestelmien luomiseen. Paikallistalous ei etene Etelässä eikä kulutuksen vähentäminen Pohjoisessa.

Myös Reilun kaupan rooli arvioitava

Reilun kaupan ongelmana on se, että taustalla ovat kaikki samat perusolekukset kuin perinteisessä kaupassa, jossa lisääntyvän kulutuksen myötä pyritään kasvuun Etelässä. Peruslähdekohtia ovat tällöin viennin siunauskuksellisuus – tai kaupan laajemmin, volyyymiin pyrkiminen – mitä enemmän kauppaa, sen parempi ja niin edespäin.

Voisiko reilu kauppa siis tarkoittaa myös sitä, että kauppaa käytäisiin vähemmän? Hupenevien luonnonvarojen maailmassa ostolakko voi olla solidaarisuutta siinä missä eettinen kuluttaminenkin. Tätä ei aitoon solidaarisuuteen pyrkivän sovi unohtaa. Kaupan roolin uudelleenarvioinnin tulisi koskea kaikkea kauppaa – myös reilua.

Teppo Eskelinen

Indonesialaisia kokemuksia *reilusta kaupasta*

Ranskan Lyonissa järjestettiin 1.–3.2. ensimmäistä kertaa eurooppalaiset Reilun kaupan markkinat. Tapahtuma tarjosi sekä kävijöille mahdollisuuden tutustua monipuoliseen valikoimaan että tuottajille tehdä toimintaansa tutuksi. Markkinoille osallistunut Heli Raikisto keskusteli tuottajien kanssa reilun kaupan merkityksestä heidän elämäänsä. Seuraavassa indonesialaisen Arum Dalu Mekar in jäsenet kertovat kokemuksiaan.

– Reilun kaupan järjestelmän avulla esimerkiksi tuottajien ympäristöasioiden tuntemus on parantunut. Asiakkaille on voitu tarjota tietoa tuotantoprosesseista. Tuottajille maksetun oikeudenmukaisen hinnan ansiosta he ovat voineet muun muassa kouluttaa lapsensa, indonesialainen Nawangsarie Setyowati kertoo. Setyowati perusti Arum Dalu Mekar -tuottajajärjestön vuonna 1991 yhdessä ruotsalaisen Tommy Fredrikssonin kanssa.

Alun perin Arum Dalun tuotannolla vaalittiin indonesialaista kulttuuria sekä perinteisten indonesialaisten käsitöiden valmistusta. Myöhemmin kysynnän ja tuotekehityksen myötä tuotteet muuttuivat ja monipuolistuivat. Tällä hetkellä

valikoimassa on laaja kirjo mitä taidekkaampia käsitöitä, kuten koriste-esineitä, koruja, sisustustarvikkeita, tekstiilejä, batiikkia, koreja, lamppeja sekä kierrätysmateriaalista valmistettuja tuotteita. Näitä tuotteita järjestö toimittaa Reilun kaupan maahantuojille Japaniin, Iso-Britanniaan ja Espanjaan.

Järjestö toimii muutaman kymmenen eri tuottajaryhmän kanssa, joiden koko vaihtelee tilausten ja tuotantoalan mukaan. Ryhmissä on noin 50–100 tuottajaa. Useimmat heistä asuvat Balilla, mutta osa asuu Lombokin, Jaavan, Sulawesin ja Kalimantanin saarilla. Esimerkiksi Lombokin saari on erittäin köyhä, jossa monet saavat pääasiallisen toimeentulonsa käsitöitä tekemällä. Arum Dalun kautta käsityöläiset saavat myös laajemmat markkinat tuotteilleen.

Arum Dalun keskeinen toimintaperiaate on suora yhteistyö tuottajien kanssa, joka kattaa myös tuotantoa koskevat päätökset. Lisäksi järjestö osallistuu tuotteiden laadun valvontaan ja se kouluttaa tuottajia perinteisten tuotantotekniikoiden ja -menetelmien käyttämisessä. Arum Dalu tukee tuottajia vielä suunnittelussa, ideoinnissa, hallinnollisissa asioissa ja markkinoinnissa.

Arum Dalussa pyritään myös

lisäämään ympäristönsuojelua, niin että se huomioitaisiin kaikissa tuotantovaiheissa. Järjestö korostaa erityisesti nuorten työllistämisen tärkeyttä, ettei heidän tarvitsisi muuttaa pois kotiseudultaan työn perässä. Naisten osuus työllistetyistä riippuu siitä, mitä valmistetaan. Naiset

tekevät yleensä tekstiilejä, koreja ja keramiikkatöitä. Miehet puolestaan vastaavat koru- ja hopeatöiden teosta. Tuottajille maksetaan tuotteista kappalekohtaisesti, mutta he saavat etukäteen puolet hinnasta.

Kokemukset jäsenyydestä IFATissa ovat myönteisiä

Arum Dalu Mekar liittyi reilun kaupan tuottajien ja maahantuojien yhteistyöjärjestön IFATin jäseneksi kuutisen vuotta sitten. Kokemukset jäsenyydestä ovat myönteisiä, sillä järjestö on saanut paljon uusia yhteyksiä alan muihin organisaatioihin sekä se on saanut apua muun muassa tuotekehityksessä, markkinoinnissa

ja asiakaskontaktien luonnissa.

Täysin ongelmattonta Arum Dalu Mekar in toiminta ei kuitenkaan ole.

– Tilausten vähyys ja jatkuvuuden puute ovat suurimpia ongelmia. Tuotteiden valmistamiseen tarvittavasta kapasiteetista on käytössä tällä hetkellä vain noin puolet. Meidän tulee uudelleen järjestäytyä uusiin asiakaskontaktien lisäämiseksi ja markkinointia täytyy kehittää. Toivomme, että IFATin jäsenyyden myötä alueella ymmärrettäisiin laajemmin Reilun kaupan tärkeys ja että tuotteista tulisi kilpailukykyisempiä isoillakin markkinoilla.

**Teksti ja kuvat:
Heli Raikisto**

Kuva: Jukka Pääkkönen / SASK

Suomalaisen urheilukaupan vastuullisuus ei säväytä

Suomalaisyritysten toimintaa ulkomailla seuraava Finnwatch julkisti helmikuun alussa raportin suomalaisten urheilukauppojen ja -ketjujen vastuullisuudesta tuotehankinnoissa. Tutkija Outi Moilalan kokoama raportti ”Hikipajat pinnalla” keskittyy sosiaali- ja ympäristökysymyksiin yritysten hankinnoissa. Suurennuslasin alla ovat suurimmat suomalaiset tavaratalot, brändi-yhtiöt ja urheiluliikeketjut.

Valvonta heikkoa

Suomalaisten urheilukauppojen ja -ketjujen tietoisuus ja tuotevalvonta eivät saa kiitettävää arvosanaa. Niin sanottujen riskimaiden, kuten Kiinan ja Kaukoidän maiden käyttö tuotteiden valmistuksessa ei näytä huolettavan suomalaisia yrityksiä. Esimerkiksi pelkästään Haltin tuotteista 90 % hankitaan alihankkijoiden kautta Kiinan ollessa suurin valmistusmaa, eikä ulkopuolista tarkastusta ole.

Karhu, Erätukku ja Excel eivät myöskään tilaa ulkopuolista tarkastusta, vaikka juuri sillä voitaisiin hankkia tietoa valmistusolosuhteista ja -käytännöistä. Suomalainen Amer Sports, maailman suurin urheiluvälineyhtiö, ei aio julkistaa alihankkijalistaansa kilpailun tähden. Amer Sportsin mukaan sen oma eettinen

ohjeistonsa perustuu sosiaalisen vastuun standardiin (SA8000), jota jokaisen alihankkijan tulee noudattaa.

Tunnetuimmat kansainväliset brändit, kuten Nike, Puma ja Adidas, ovat maineensa tähden joutuneet käsittelemään vastuukysymyksiä toiminnassaan enemmän kuin pienemmät yrittäjät. Raportissa kysytään kuitenkin, onko kyseessä yritysten todellinen herääminen eettisempään toimintaan, vai reagoivatko yritykset vain julkisuudessa tullessiin moitteisiin. Suuryritykset ovat entistä enemmän pyrkineet korostamaan yhteiskuntavastuutaan, mutta tuottajien palkat kehitysmaissa ovat laskeneet. Samalla kun yritykset haluavat luoda vastuullisen kuvan omasta toiminnastaan, tilauksia siirretään maihin, joissa työntekijöiden oikeudet ovat heikkommat.

Alkuperä tunnetuksi

Osalla suomalaisista yrityksistä on sosiaalisen vastuun linjauksia, mutta niiden valvominen on erittäin heikkoa. Kuluttajalle ei voida taata tuotteiden eettisyyttä. Sosiaalisen vastuun linjausten toteutumista hankaloittaa Aasiassa myös se, että usein alihankkija tai tehdas saattaa jakaa suuresta tilausmäärästä tilauksia muillekin tahoille. Tämä vaikeuttaa

tilaajan mahdollisuutta tietää tarkalleen, millaisissa oloissa tuotteet on valmistettu.

Suomalaisista yrityksistä esimerkiksi Kesko, Stockmann ja Halti ovat Vastuullisen tuontikaupan verkoston jäseniä. Kesko ja Stockmann saavatkin raportissa kiitosta, sillä ne ovat panostaneet ulkopuolisten käyttöön tarkastuksissa eurooppalaisen vastuullisen tuontikaupan mallia (BSCI) seuraten. Pienemmillä ketjuilla omien eettisten ohjeiden määrittely ja valvonta eivät ole

Kuva: Jukka Pääkkönen / SASK

löytäneet paikkaansa toiminnassa. Moilala kuitenkin kehuu suomalaisia yrityksiä siitä, että ne usein pyrkivät pitkäaikaisiin sopimuksiin alihankkijoidensa kanssa.

Yritysten olisi tärkeää varmistaa, että tuottamisprosessia on valvomassa kolmas taho ja että ostot seuraavat niin sosiaalisen kuin ympäristöllisen vastuun puitteita. Jos ulkomaalainen alihankkija rikkoo tärkeitä osia ostosopimuksesta, on yrityksen pyrittävä ratkaisemaan ongelmat sen kanssa. Pelkkä boikotointi tuo taloudellista

epävarmuutta, josta kärsivät loppujen lopuksi juuri työntekijät kehitysmaissa. Outi Moilala näkisi mielellään myös suomalaisten yritysten julkaisevan alihankkijatietonsa. Tällä tavoin asiakkaat saavat enemmän tietoa tuotteiden alkuperästä ja voivat olla aktiivisena osana tuoteketjun valvontaa.

Johanna Mustelin

Finnwatchin raportti on luettavissa internetissä: www.sask.fi/media/noudettavat/PlayFairInfot/UrheilututkimusFinnWatch.pdf

Kiberalaisessa ”metsässä”

Mikkelin kehitysmaayhdistys (Kema) tukee Suomen ulkoasiainministeriön projektituen turvin nairobi-laisen Kiberan slummin asukkaita. Yhteistyökumppanina on paikallinen ruohonjuuritason järjestö Drug Fighters and Counseling for the Young Generation (DFC). Keman rahoituksella tuetaan varattomien tai hylättyjen lasten koulunkäyntiä, nuorten harrastustoimintaa ja koulutusta, AIDS- ja huumevalistusta sekä kumppanijärjestön henkilökuntaa.

Kibera on Kenian pääkaupungin Nairobien kylässä sijaitseva Afrikan suurin slummi. Kahden neliökilometrin kokoisella alueella asuu vaihtelevien arvioiden mukaan 600 000–1,2 miljoonaa ihmistä. Nubiankielillä ”kibera” tarkoittaa metsää. Nykyään alue on pahvista, pellistä ja muusta jättemateriaalista kasattujen hökke-
lien tiheä viidakko. Tiheästi asutussa slummissa sosiaaliset ja ympäristö-ongelmat kasaantuvat. Uusia ihmisiä saapuu päivittäin pääkaupunkiin paremman elämän toivossa päätyen Kiberaan tai muihin Nairobien slummeihin.

DFC:n toiminta sai alkunsa, kun Kiberan paikallinen voimamainen Agnes Kirima ja muut alueen äidit huolestuivat lukuisista hyväksi käytetyistä ja hylättyistä lapsista. Aluksi Agnes ruokki ja majoitti lapsia kotonaan, mutta avuntarvitsijoiden määrän kasvaessa perustettiin muuttaman peltihökelin ”Keskus”, jossa lapset kävivät koulua, saivat terapiaa, ruokaa ja vaatteita.

Koulu saavutti suuren suosion

Kema tutustui DFC:n toimintaan ja haki sen tukemiseksi ulkoasiain-

ministeriöltä hanketukea kolmevuotiseen projektiin. Sen tavoitteita ovat 100–150 lapsen kouluttaminen

Keskuksen epävirallisessa koulussa, ammattikoulutuksen järjestäminen Keskuksen toiminnassa mukana oleville nuorille sekä DFC:n henkilökunnan kouluttaminen, jotta järjestö voisi jatkaa toimintaansa menestyksellä tuen loputtuakin. Lisäksi pyritään valistamaan alueen ihmisiä lasten oikeuksista, HIV/AIDS:sta sekä huumeiden vaaroista.

Työskentelytyylien erilaisuus ja järjestöjen poikkeavat taustat ovat aiheuttaneet välillä väärinymmärryksiä. Projekti on kohdannut myös monenlaisia käytännön ongelmia. Näistä huolimatta kouluun on saatu palkattua viisi opettajaa sekä sosiaalityöntekijä, joka tekee kotikäyntejä lasten kotiongelmien selvittämiseksi. Koulurakennuksia on parannettu ja niihin on hankittu pulpetteja sekä kirjoja. Koulua käy jo 230 lasta. Tulijoita on enemmän kuin kyetään ottamaan: koulun opetusta pidetään hyvänä ja se on ilmaista. Lapsille ei tarvitse hankkia koulupukuja ja koulupäivään kuuluu aamupala sekä kaksi lämmintä ateriala.

Keskuksessa on kehitysvammaisten lasten erityisryhmä, joiden elinolot slummissa voivat olla todella huonot. Vanhemmat eivät tiedä, mistä kehitysvammaisuus johtuu ja sitä hävetään yleisesti. Keskuksessa lapset otetaan mukaan normaaliin koulu-

työskentelyyn ja he saavat terapiaa.

Tukijasta hätäavun antajaksi

Projektin kolmas vuosi alkoi surullisissa merkeissä, kun Kenian vaalien epäselvää tulosta seurasi väkivaltaisuuksia. Monien kiberalaisen kodit tai pienyritykset ovat tuhoutuneet ja elämä on entistä turvattomampaa. DFC on jakanut alueella tammikuun aikana hätäapua, muun muassa ruokaa ja huopia. Lisäksi keskuksen lattialle on majoitettu kotinsa menettäneitä ihmisiä. Lähes kaikki lapset ovat kuitenkin palanneet kouluun oltuaan joitakin viikkoja perheidensä kanssa mellakointia paossa.

Tätä kirjoittaessani poliittinen tilanne on kiristynyt entisestään, kun väkivaltaisuuksissa on saanut surmansa kaksi kansanedustajaa ja kansainväliset sovitteluyritykset eivät ole tuottaneet tulosta. Projektin luonne uhkaa muuttua hätäavun antamiseksi sen alkuperäisten tavoitteiden sijasta.

Inka Lilja

Kirjoittaja on Kibera-projektin koordinaattori.
inka.lilja@helsinki.fi

Luomukahvia

Chiapasin ylängöiltä

Meksiko on maailman suurimpia kahvintuotajamaita. Vaikka kahvi on Meksikon tärkeimpiä vientituotteita, ovat sen viljelijät köyhiä. Vaativasta kahvinviljelystä saatavat tulot takaavat juuri ja juuri perustarpeet kuten ruuan, asumuksen ja terveydenhuollon. Chiapasin alueen viljelijät kapinoivat köyhyyttä vastaan viljelemällä reilua luomukahvia.

1800–1900-lukujen vaihteessa pakkolunastettiin paljon Meksikon alkuperäiskansojen maita monikansallisten suuryritysten kahviplantaaseiksi. Ihmiset, jotka olivat ennen viljeleet maillaan maissia ja viljaa, menettivät toimeentulonsa ja joutuivat työskentelemään kahviplantaaseilla hyvin pienellä palkalla.

Vasta 1930-luvun maatalousreformin aikaan alkuperäiskansat saivat maitaan takaisin. Kahvintuotannossa tapahtui paljon muutoksia ja pienviljelijöiden määrä kasvoi huomasti. Nykyään Meksikon 280 000 kahvintuottajasta 200 000 kuuluu maaseudun alkuperäiskansoihin. Viljelijät omistavat keskimäärin kaksi hehtaaria maata. Tilanne ei kuitenkaan ole muuttunut pienviljelijöiden ja alkuperäisväestön eduksi.

Zapatistit ottivat tilan haltuun

Vuonna 1994, zapatistien kansallisen vapautusarmeija EZLN:n kapinan jälkeen, Chiapasin alkuperäisväestö järjestäytyi itsenäisesti ja loi uuden poliittisen itsehallintojärjestelmän, jonka perustana ovat paikalliset 'hyvän hallinnon neuvostot'. Zapatistit hoitavat ruoan ja tarvikkeiden tuotannon kollektiivisesti yhteisöissä ja osuuskunnissa.

"Zapatistikahvia" tuottava Mut Vitz -osuuskunta ("lintujen vuori") koostuu 32 paikallisyhteisöstä kuudessa autonomisessa maalaispiirissä

Oventicin alueella. Osuuskuntaan kuuluu noin 700 tzotzil-alkuperäiskansaa edustavaa pienviljelijäperhettä, joiden viljelmät kattavat yhteensä noin 670 hehtaaria. Vuonna 2004 vientiin tuotettiin yli 16 raakakahvikonttia. Pavut ovat Arabica-laatuista Bourbon- ja Caturra-papuja, joilla on Chiapasin ylängöillä ihanteelliset kasvuolosuhteet.

Mut Vitzin tavoitteina on parantaa paikallisväestön sosiaalista ja taloudellista asemaa, tuntemusta vaihtoehtoisista ja luonnonmukaisista viljelymenetelmistä sekä osuuskunnan jäsenten mahdollisuuksia myydä kahvia reiluun hintaan sekä kotimaassa että kansainvälisillä markkinoilla. Osa kahvintuotosta suunnataan osuuskunnan kehittämiseen. Osuuskunta myös takaa viljelijöiden lainoja, jolloin he voivat esimerkiksi palkata sadonkorjuun aikaan lisätyövoimaa. Mut Vitz maksaa viljelijöille 16 pesoa kilosta, kun maailmanmarkkinoilla hinta on noin 8,5 pesoa.

Luomuviljely on keskeinen osa vastarintaviljelyä. Viljelyssä ei esimerkiksi saa käyttää torjunta-aineiden ja väkilannoitteiden kaltaisia ympäristölle haitallisia kemikaaleja. Sääntö ei koske vain kahvipeltoja vaan myös osuuskuntien jäsenten muita viljelmiä. Monet tosin ovat viljeleet luonnonmukaisia tuotteita perinteisin menetelmin jo ennen osuuskuntien perustamista.

Mut Vitz on toiminut esimerkiksi alueen muille kapinallisille pienviljelijöille: vuonna 2002 perustettuun Yachil Xojoval Chulchanin kahviosuuskuntaan on liittynyt yli 1500 tzeltal- ja tzotzil-perhettä 29 paikallisyhteisöstä.

Cafe Libertad

Euroopassa zapatistikahvia maahantuo ja markkinoi hampurilainen Cafe Libertad -osuuskunta. Cafe Libertad pyrkii tukemaan vaihtoehtoista maanviljelyä, joka perustuu alkuperäiskansojen kokemuksille, suoralle demokratialle ja itsehallinnolle ja joka tyydyttää ihmisten perustarpeet. Osuuskunnan maahan-tuoma kahvi hankitaan nimenomaan osuuskunniksi järjestäytyneiltä pienviljelijäperheiltä, jotka viljelevät kahvia perinteisin menetelmin ilman torjunta-aineita, varjopuiden alla.

Cafe Libertad maksaa zapatisteille paunasta (454 g) kahvia vähintään 1,41 dollaria. Tämä on enemmän kuin maailmanmarkkinahinta, mutta

myös enemmän kuin ns. reilun kaupan takuuhinta, joka on tavallisesti paunaa kohden 1,21 dollaria (+5–15 senttiä reilun kaupan lisää). Vuosina 2002–2006 Cafe Libertad keräsi kahvimyynnillä yli 23 000 euroa, jotka on käytetty muun muassa terveysklinikoiden rakentamiseen.

Ne zapatistiyhteisöt ja -osuuskunnat, joilla on vientituloja, maksavat omalle hyvän hallinnon neuvostolleen 10 %:n solidaarisuusveroa kuljetusvälineistä. Neuvostot suuntaavat verotulot paikallisten hankkeiden rahoittamiseen, joten kahviosuus-

kunnat tukevat paikallisyhteisöjen toimintaa myös välillisesti.

Cafe Libertadin tuotteilla ei ole Reilun kaupan merkkiä, koska osuuskunta haluaa tukea Chiapasin vastarintaliikkeitä suoraan sen sijaan, että investoisi Reilun kaupan markkinarakenteisiin Euroopassa. Vuodesta 2002 lähtien zapatistien kahvinviljelyä ovat valvoneet ja sen ovat luomusertifioineet CertiMex, IMO ja Naturland. Cafe Libertadia valvoo saksalainen GfRS.

Anastasia Laitila

Kuva: Johanna Mustelin

Zapatistikahvia myy Turun Maailmankauppa:

Libertad-pannukahvi 7,00e/500g
Rebeldia-espresso (tavallinen ja italialainen paahto) 4,00e/250g
Rebeldia-espressopavut 8,30/500g
puh. (02) 250 2191,
sposti tumakaup@sci.fi

LOGOPOLIS GRAPHIC DESIGN
Kirvesmiehenkatu 10 A • 00880 Helsinki
gsm 050 5700 907 • faksi (09) 5865 176
www.logopolis.fi

USKOMME TASA-ARVOON
– työelämässäkin

Liity jäseneksi:
www.pam056.fi

Maailmat kohtaavat kotikutsuilla

Kotikutsut ovat osoittautuneet oivaksi tavaksi saattaa yhteen asiakkaat ja reilun kaupan tuotteet.

– Pidimme viime vuonna yli kymmenet kotikutsut kuuden kunnan alueella, kertoo sihteeri **Anu Hilli** Oulun eteläisen alueen maailmankauppahdistyksestä. Yhdistys on ensimmäinen, joka on ryhtynyt myymään reilun kaupan tuotteita kotikutsujen avulla.

Kutsut toimivat hyvin Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan jokilaaksoissa, sillä etäisyydet ovat pitkäköjiä ja maailmankauppahdistysten välittämiä tuotteita on saatavissa vain harvoissa paikoissa.

Alueella on tosin viime viikkoina avattu kaksi myyntipistettä. Yksi toimii Ylivieskassa luontaishoitola Solaressa ja toinen Kalajoella Assorsuolahoitohuoneen yhteydessä. Kolmas pieni myymälä on ollut jo pitempään Haapavedellä seurakunnan lähetystorilla.

Kotikutsujen järjestämistä edistävät myös innokkaat emännät.

– Otin itse yhteyttä yhdistykseen jo vuosi sitten, koska halusin kutsut meille. Silloin se ei toteutunut, joten kysyin nyt uudelleen. Kotikutsut ovat mukava tilanne kerätä ystäviä koolle

hyvän asian merkeissä, perustele **Tanja Kaarlela**.

Samalla voi myös helposti hankkia tarvitsemiansa tuotteita.

– Suosin maailmankauppatuotteita eettisistä syistä ja olen hankkinut niitä aiemmin netistä tilaamalla. Parhaita tuotteita ovat pesupähkinät, sappisaippua, ruokosokeri ja suklaa. Eniten käytän marketeista saatavia reilun kaupan tuotteita sekä luomutuotteita. Kaipaisin enemmän reilun kaupan tekstiilejä ja eettisiä vaatteita, Kaarlela toteaa.

Mielenkiintoisia tuotteita

Nivalan Järvikylällä asuvan Kaarelan pitämille kutsuille saapui parikymmentä vierasta, joista useimmat tutustuivat ensimmäistä kertaa näin laajaan valikoimaan reilun kaupan tuotteita.

– Näen ensimmäistä kertaa maailmankauppatuotteita. Reilun kaupan kahvista olen kuullut ja saanut sitä tuttavien luona maistaakin. Mielenkiintoisia tuotteita, varsinkin perulaiset korut, kertoo **Salli Kaarlela**.

Ritva Korhoselle ovat maailmankauppatuotteet tuttuja vuosikym-

menten takaa. – Myin niitä silloin Jyväskylän torilla. Sitten muutin Nivalaan. Tuli pitkä tauko, jonka aikana ostin maailmankauppatuotteita vain sattumoisin, jos niitä jossakin näin,

Ritva Korhonen kertoo.

Anu Hillin mukaan kotikutsuja pidetään aina pyydettyä.

– Odotan, että tänä vuonna on yhä enemmän kotikutsuja. Täältä

löytää jokainen jotain, myös pieniä ostoksia, Hilli toteaa.

Teksti ja kuva:
Kaija Vähäsöyrinki

TILAUSLOMAKE

☐

KYLLÄ, KIITOS!

TILAAAN MAAILMANKAUPPALEHDEN JA SAAN KOTIIN KANNETTUNA TIETOA REILUSTA KAUPASTA NELJÄSTI VUODESSA.

NETTITILAUKSET: www.maailmankaupat.fi/lehti

Tilauksen maksajan nimi

Osoite

.....

Puhelin **Sähköposti**

Tilauksen saajan nimi (lahjatilaus)

Osoite

.....

Palautetta lehden toimitukselle:

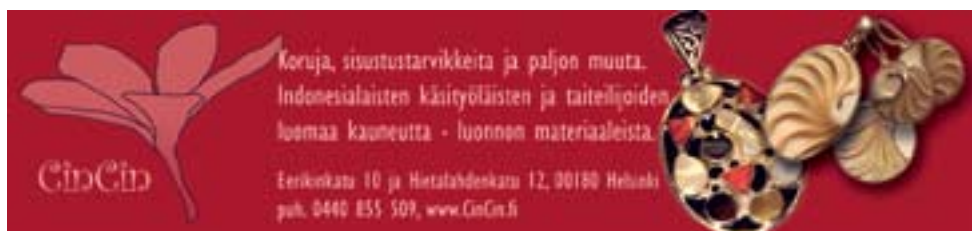
.....

(Kerättyjä osoitetietoja ei käytetä muuhun kuin Maailmankaupalehden tilaajarekisterin ylläpitoon.)

0,70 €
postimaksu

MAAILMANKAUPPALEHTI

Maailmakauppojen liitto ry
Rengonraitti 22 as 1
14300 Renko

Ilmoita Maailmankauppalehdessä!

Lisätietoja päätoimittajalta:
anastasia.laitila@kolumbus.fi • p. 045 138 5706

KEHITYSPOLIITTINEN PALSTA

Taloussopimukset epäilyttävät köyhiä

vat kysymyksiä ja hämmennystä.

Viime vuosi oli EPA-sopimusten kannalta tärkeä ja tunnelmat tiivistyivät vuoden loppua kohti. Namibia allekirjoitti sopimuksen vasta 12. joulukuuta vaikeiden neuvottelujen jälkeen. Afrikan ay-liike tiedotti vielä 21.12. epäilevänsä EPA-sopimusten mahdollisuuksia parantaa maiden taloudellista tilannetta.

Väliaikaiset sopimukset suosiossa

EPA-sopimuksista neuvotteli komission kanssa 77 AKT-maata. Vuoden

loppuun mennessä vajaa puolet maista oli allekirjoittanut joko täyden tai väliaikaisen sopimuksen. Karibian maaryhmä, ainoana ryhmänä, allekirjoitti täyden EPA-sopimuksen. Kokonaan sopimusten ulkopuolelle jäi runsas puolet maista. Suuri osa näistä maista on YK:n määrityksen mukaan maailman köyhimpiä maita (LDC-status), jolloin maiden kauppa suojaa ns. ”kaikkea paitsi aseita” -sopimus.

Heikoimmassa asemassa ovat ne maat, jotka eivät allekirjoittaneet EPAA, mutta eivät kuulu LDC-maihin. Nämä maat putoavat ns. yleisen

tullietuusjärjestelmän piiriin, jossa tariffit ovat huomattavan korkeat. Etelä-Afrikka jättäytyi myös EPA-sopimusten ulkopuolelle, sillä maalla on jo EU:n kanssa oma Etelä-Afrikan ja EU:n välinen vapaakauppasopimus, joka on ensisijainen EPA-sopimukseen nähden.

Neuvottelut jatkuvat

Tällä hetkellä ilmassa on paljon kysymyksiä siitä, mitä erilaiset väliaikaiset sopimukset käytännössä tarkoittavat. Suuri osa tehdyistä

sopimuksista keskittyy tavaroita koskevaan kauppaan. Palvelukauppa, investointisäännöt ja tekijänoikeuskysymykset jäivät odottamaan neuvottelujen jatkumista vuonna 2008. EU:n tavoitteena on saavuttaa kattavammat sopimukset vuoden 2009 puoliväliin mennessä.

Keväällä 2007 eduskunnan suuri valiokunta käsitteli EPA-sopimuksia. Harvalla kansanedustajalla on aikaa perehtyä sopimuksiin tai kompentenssia arvioida sopimusten sisältöä. Kauppasopimukset ovat lakeihin rinnastettavia sitovia päätöksiä, joiden määrittelemisessä parlamentteilla täytyisi olla keskeinen rooli. EU-valtiona myös Suomi sitoutuu komission tekemiin sopimuksiin. Suomen kanta sopimuksiin on ollut alusta asti myönteinen.

Tiina Pehkonen

Lisätietoa:

<http://www.stopepa.org/>
<http://www.epa2007.org>
Trade Negotiations Insights, Vol.6, No.8, December 2007 – January 2008
saatavilla osoitteesta
www.acp-eu-trade.org/epa
Kehys ry www.kehys.fi > EU > Sopimukset ja linjaukset > EPA-sopimukset
Kepan uutiset ja EPA-sivusto
<http://www.kepa.fi/>

Pitkät ja vaikeat neuvottelut

Sopimusneuvottelut olivat monimutkaisemmat kuin komissio uskalsi aavistaa. Niiden venyminen joulukuulle loi epävarmuutta. Myös komission laatima kireä aikataulu ja nuiva suhtautuminen eräiden maiden pyytämään jatko aikaan aiheutti-

MAAILMANKAUPPALEHTI 20 VUOTTA SITTEN

Naiset ja Pohjonen-eteläsuhteet -seminaari 19.–20.2. Helsingissä

Naisia-naisia-naisia

Tasa-arvoasian neuvottelukunta järjesti seminaarin aiheena Pohjonen-etelä-suhteet eli kehitysyhteistyö-, kauppa-, työllisyys- ja kulttuuripoliittikan vaikutukset naisen asemaan ja naisten mahdollisuudet vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Mukana oli kehyläisiä ja virallisia edustajia puolueista ym. järjestöistä, mutta

myös joitakin naisia kehityksimaista, lähinnä Suomessa opiskelevia.

Köyhyys on naisistunut. Varsinkin 80-luvun sopeuttamispolitiikka on iskenyt erityisesti perheeseen, naisiin, lapsiin. Julkisten menojen supistaminen, tukitoimien lopettaminen, kaupan vapauttaminen, vientituotannon painottaminen, valtiollisen toiminnan yksityistäminen kehitysmaissa ovat merkinneet palkkojen alenemista ja ruoan hintojen nousua eli nälkävyyden kiristämistä velkaantuneissa maissa. Mihin ollaan menossa? Onko meillä naisilla mahdollisuuksia, halua, valtaa

muuttaa tätä kehitystä?

Osallistuin ryhmään virallisesta kehitysyhteistyöpolitiikasta ongelmien ratkaisijana. Enemmän apua sosiaali-, koulutus- ja terveysprojekteihin sekä ekologisiin ohjelmiin. Ja naisia lisää päätöksen tekoon, suunnitteluun ja toteutukseen. Myös kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyössä lisää naisprojekteja.

Epävirallista sektoria pitäisi tukea enemmän, siinä näin naisten osuus on suurempi kuin virallisessa. Naisille lisää omia tuloja: tärkeää itsenäisyydelle ja itsetunnolle. (Tuttua?)

Seminaarissa painotettiin, että TIEDOSTAMINEN on kaiken a ja o. Miten saadaan useammat naiset mukaan ja miten kehitysmaiden naisten tietoisuutta lisätään. Koulutusta, kasvatusta ja informaatiota naisista ja kehityksestä tytöille ja naisille. Nainen hallitsee kuluttajana. Mitä ostat, mitä boikotoit, tämänhän olemme tiedostaneet kauan sitten.

Lisää VALTAA naisille kaikilla tasoilla ja lisää TIETOA, jatkuvuutta ja uskollisuutta, naisprojekteja naisten ehdoilla, mutta ei pelkästään naisten työllä.

Naisverkostot ulottakoot lonkeronsa kaikkialle.

Vaikutelmani seminaarista: me naiset kykenemme ratkaisemaan ongelmia sekä siellä että täällä, mutta tie on pitkä ja kivinen. Uusia näkökulmia ja ratkaisumalleja tarvitaan. Mutta... Loppupuheenvuoron piti mies: sanoi viimeisen sanan!

NAINEN – MENE JA TEE JOTAIN.

Kauppalehti ja %-liikkeen kiertokirje 1/1988, lyhennetty

**Maailmankauppalehti
2/2008 ilmestyy 3.5.**

- Ruokaa reilusti kaukaa ja läheltä
- Reilun kaupan ekologisuus
- Lukijakilpailu: Maailmankauppalehdelle uusi nimi!

REILUN KAUPAN TOIMIJAT

Maailmankauppojen liitto ry

www.maailmankaupat.fi

- Suomessa toimivien maailman-kauppa- ja kehityskauppapayhteisöjen yhteistyöjärjestö
- Liiton jäsenet ylläpitävät reilun kaupan erikoismyymälöitä, joissa on myynnissä laaja valikoima kehityskauppa oikeudenmukaisin ehdoin tuotettuja elintarvikkeita ja käsitöitä.
- Liitto ja sen jäsenet tiedottavat, kouluttavat ja toimivat monin tavoin kehitysyhteistyössä.

Reilun kaupan merkki, Reilun kaupan edistämisyhdistys ry

www.reilukauppa.fi

- Myöntää Reilun kaupan merkkiä ja valvoo sen käyttöä Suomessa sekä tiedottaa reilusta kaupasta
- Myynnissä mm. merkillä varustettuja avokadoja, ananaksia, appelsiineja, banaaneja, sitruunoita, viinirypäleitä, kahvia, teetä, suklaata, kaakaota, sokeria, hunajaa, myslä, riisiä, keksejä, täysmehua sekä jalkapalloja. Tuotteita myydään lähes joka marketissa.
- Jäseninä 22 järjestöä, Maailmankauppojen liitto yhdistyksen perustajajäseniä.

Reilun kaupan puolesta Repu ry

www.repu.fi

- Edistämisyhdistyksen piirissä toimivien vapaaehtoisten henkilöyhdistys, jolla on paikallisryhmiä.

Kansainväliset toimijat

IFAT (The International Fair Trade Association)

www.ifat.org
Perustettu 1989. Suurin reilun kaupan järjestö, jonka jäsenistönä on niin kehityskaupattajia, maailmankauppoja, maahantuojia kuin muitakin tahoja.

EFTA (European Fair Trade Association)

www.eftafairtrade.org
Perustettu 1990. Eurooppalaisten reilun kaupan maahantuojien järjestö.

NEWS (Network of European

Worldshops) www.worldshops.org

Perustettu 1994. Jäseninä olevat 13 Euroopan maan Maailmankauppojen liitot edustavat noin 2700 Maailmankauppaa, joissa on yhteensä noin 100 000 vapaaehtoistyöntekijää.

FLO International (Fair Trade Labelling Organization International)

www.fairtrade.net

Perustettu 1997. Valvoo Reilun kaupan merkki -tuotteita ja tiedottaa niistä.

FINE

IFATin, EFTAn, NEWSin ja FLOn yhteistyöelin, joka pyrkii vaikuttamaan päätösten tekoon mm yhteisen edunvalvontatoimiston kautta Brysselissä.

Maailmankaupat ja Kehityskaupat Suomessa

Maailmankauppojen liiton jäsenkaupat aakkosjärjestyksessä paikkakunnan mukaan

Reilun Kaupan Tähti/A-Star Oy

Hämeentie 48
00500 Helsinki
p. 09-773 4323
tahti@kaapeli.fi
www.reilunkaupantahti.fi

Maailmankauppa Kirahvi

Vain tapahtuma- ja markkinamyyntiä. Toimisto ja varasto: Rengonraitti 22 as 1
14300 Renko
p. 050-376 2424
tuija.saloranta@tietonki.fi

Maailmankauppa Kielä

Ivalontie 12
99800 Ivalo
p. 040 732 9497
kiela.inari@pp.inet.fi

Maailmankauppa Päiväntasaaja

Koskikatu 11
80100 Joensuu
p. 050-443 5503
paivantasaaja@elisanet.fi
www.elisanet.fi/paivantasaaja/

Maailmankauppa Mango

Kauppakatu 5
40100 Jyväskylä
p. 014-216 431
mango@maailmankauppa.inet.fi
www.maailmankauppamango.net

Jokilaakson Maailmankauppa

Arja Paakkanen
Kumpulantie 15
42100 Jämsänkoski
p. 014-713 758
arja.paakkanen@saunalahti.fi

Kokkolan Maailmankauppa

Torikatu 13
67100 Kokkola
p. 06-831 3264
klanmaailmankauppa@netti.fi

Kouvolan Maailmanpuu

myyntipisteet:
Kouvolan luontokauppa
Keskikatu 6
45100 Kouvola
Ekokauppa Luonnotar
Kivimiehenkatu 7
45100 Kouvola
Kymenlaakson luonnonsuojelupiirin Luontopuoti
Vaahteratalo
Varuskuntakatu 8
45100 Kouvola
p. 050 574 4527/Tiina Saavalainen

Kuhmon Kehityskauppa

Seurakuntakeskus
88900 Kuhmo
Sointu Sallinen
p. 08-655 0465
kuhmonmaailmankauppa@luukku.com

Maailmankauppa Sikitiko

Myymälä 016, Kauppahalli
53100 Lappeenranta
p. 05-415 3651
kehy.lpr@pp.inet.fi
yhdistykset.etela-karjala.fi/kemayh/

Lohjan Maailmankauppa

Karstuntie 2
08100 Lohja
p. 019-331 646
kauppa@lohjanmaailmankauppa.sivut.fi
www.lohjanmaailmankauppa.sivut.fi

Juuttiputiikki

Hallituskatu 11 L 4
90100 Oulu
puh./fax 08-311 5189
putiikki@juuttiputiikki.fi
www.juuttiputiikki.fi

Raahen Maailmankauppa Hiirenkorva

Koulukatu 3
92100 Raahе
p. 08-221781
hiirenkorva@suomi24.fi

Maailmankauppa Elimu

Rovakatu 9
96100 Rovaniemi
p. 044 318 2188
elimu@maailmakauppaelimu.org
www.maailmakauppaelimu.org

Savonlinnan Kehityskauppa

Olavinkatu 48
57100 Savonlinna
p. 015-514 456
kehityskauppa@yahoo.com
www.geocities.com/kehityskauppa/

Tampereen Kehityskauppa

Kohmankaari 3
33310 Tampere
p. 03-344 6770
fax 03-345 0521
posti@kehityskauppa.org
www.kehityskauppa.org

Maailmankauppa Tasajako

Kehräsaari, A-talo
33200 Tampere
p. 03-222 8826
maailmankauppa@tasajako.org
www.tasajako.org/

Maailmankauppa Aamutähti

Eerikinkatu 5
20100 Turku
p. 02-250 2191
fax 02-251 7465
tumakaup@sci.fi

Rauhanpuolustajien

Maailmankauppa

Alinenkatu 26 B
23500 uusikaupunki
p. 02-841 6532

Äetsän Kehityskauppa

Kontintie 5
38300 Kiikka
p. 03-513 1221

Yhdistykset ja toimintaryhmät

Helsingin Kehityskauppayhdistys

c/o Planet fair trade
Kolmas linja 12
00530 HKI
www.planetfairtrade.net/yhdistys
uusivaihde@hotmail.com

Hyvinkään kehityskaayhdistys ry

Pj Aimo Juhola
Uima-altaankatu 29
05820 Hyvinkää
p. 040-5060 796
aimo.juhola@pp.inet.fi

Kajaanin kehityskaayhdistys ry

c/o Päivi Turunen
Pihkapolku 25
87500 Kajaani

Kuopion kehityskaayhdistys Juutti ry

c/o Elämänlanka
Torikatu 17
70110 Kuopio
p. 017-261 4774
juutti.ry@gmail.com

Lahden kehityskauppayhdistys ry

c/o Jarkko Pylväs
Karstulantie 8 D 61
00550 Helsinki
puh. 041-505 2745
jarkko.pylvas@helsinki.fi

Mikkelin kehityskaayhdistys ry

PL 140, 50101 Mikkeli
kemamikkeli@suomi24.fi
www.kemamikkeli.fi

Oulun eteläisen alueen

maailmankauppayhdistys

c/o Anu Hilli
p. 050-552 4947

Uusi Tuuli ry (Estelle)

Aurinkotehdas
Kirkkotie 6-10, 20540 Turku
p. 02-233 9313
laiva: 040-596 9918
fax 02-2371 670
uusituuli@estelle.fi
www.estelle.fi

Reilua kauppaa Oulun eteläisen alueella

Yhdistys järjestää pyydettäessä kotikutsuja yksityiskodeissa ja on mukana erilaisissa myyntitapahtumissa.

Oulun eteläisen alueen maailmankauppayhdistys ry

c/o Anu Hilli 050-552 4947
anu.hilli@kotinet.com

Maailmankauppatuotteita saatavilla myös:

- LUONTAISHOITOLA SOLARE (Torikatu 3, Ylivieska) ke 13–17, pe 13–18 ja la 10–13.
Maailmankauppayhdistyksen jäsenet paikalla parittomien viikkojen lauantaina maaliskuusta lähtien.
- SUOLAHOITOHUONE ASSOL (Kalajoentie 39, Kalajoki) ma–pe klo 9–15
- LÄHETYSTORI (Pappilantie, Haapavesi) ma klo 15–18, ke klo 11–14 ja la klo 11–14

Maailmankaupat — Reilua kauppaa